

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Profesní odpovědnostní pojištění v ČR

2024

Kristýna Novotná

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Diplomová práce

Profesní odpovědnostní pojištění v ČR

Kristýna Novotná

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Milan Hradec, Dr.

Plzeň 2024

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Kristýna NOVOTNÁ**
Osobní číslo: **R19M0286P**
Studijní program: **M0421A220004 Právo a právní věda**
Téma práce: **Profesní odpovědnostní pojištění v ČR**
Zadávající katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

Úvod

1. Vymezení základních pojmů – pojištění odpovědnosti, profesní odpovědnost
2. Profesní odpovědnostní pojištění
3. Pojištění profesní odpovědnosti vybraných profesí

Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Milan Hradec, Dr.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 30. června 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni dne 27. 3. 2024

Kristýna Novotná

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu diplomové práce panu Mgr. Milanu Hradcovi, Dr. za odborné vedení, připomínky a cenné rady, kterými přispěl k vypracování této práce.

Obsah

Úvod	1
1 Pojištění odpovědnosti	3
1.1 Odpovědnost za škodu.....	3
1.1.1 Obecné vymezení odpovědnosti.....	3
1.1.2 Druhy právní odpovědnosti	3
1.1.3 Předpoklady vzniku právní odpovědnosti	5
1.1.4 Škoda a nemajetková újma.....	6
1.2 Pojem a právní úprava pojištění odpovědnosti.....	7
1.2.1 Nástin historického vývoje.....	7
1.2.2 Současná právní úprava	9
1.3 Zařazení v systému pojištění	11
1.4 Pojistná smlouva.....	12
1.4.1 Pojetí a úprava pojistné smlouvy.....	12
1.4.2 Smluvní strany a další účastníci pojištění	13
1.4.3 Náležitosti pojistné smlouvy	14
1.4.4 Pojistné	15
1.5 Šetření škodné události.....	15
1.6 Plnění z pojištění odpovědnosti.....	16
2 Profesionální odpovědnostní pojištění v ČR	18
2.1 Pojem a podstata profesionálního odpovědnostního pojištění	18
2.2 Rozsah pojistné ochrany.....	19
2.2.1 Časový rozsah pojistné ochrany	19
2.2.2 Územní rozsah pojistné ochrany	21
2.2.3 Věcný rozsah pojistné ochrany.....	22
2.3 Rámcové smlouvy ve spojitosti s profesionálními komorami	24
2.3.1 Profesionální komory	24
2.3.2 Rámcové smlouvy sjednávané profesionálními komorami.....	25
2.4 Individuální pojistné smlouvy	27
3 Poskytovatelé pojištění	28
3.1 Právní úprava a podmínky výkonu pojišťovací činnosti.....	28
3.2 Distribuce pojištění.....	29
3.3 Pojištění profesionální odpovědnosti na pojistném trhu v ČR.....	31
4 Pojištění profesionální odpovědnosti u vybraných profesí	33
4.1 Profesionální odpovědnostní pojištění advokáta.....	33

4.1.1	Profese advokáta.....	33
4.1.2	Povinnosti advokáta	36
4.1.3	Odpovědnost advokáta za újmu	37
4.1.4	Rámcové pojištění profesní odpovědnosti	41
4.1.5	Individuální pojištění profesní odpovědnosti	45
4.2	Profesní odpovědnostní pojištění notáře	46
4.2.1	Profese notáře a profesní povinnosti	46
4.2.2	Odpovědnost notáře za újmu	49
4.2.3	Pojištění profesní odpovědnosti notáře	51
4.3	Profesní odpovědnostní pojištění exekutora.....	53
4.3.1	Profese a základní povinnosti exekutora	53
4.3.2	Odpovědnost exekutora za újmu	55
4.3.3	Pojištění profesní odpovědnosti exekutora.....	58
	Závěr.....	60
	Resumé	62
	Seznam použitých zdrojů.....	63
	Seznam použitých zkratk	69
	Přílohy práce.....	70

Úvod

Tématem této diplomové práce je profesní odpovědnostní pojištění v České republice. Práce je strukturována do několika na sebe navazujících kapitol, ve kterých je rozebrána problematika pojištění profesní odpovědnosti a věci s ní úzce související. Při výběru tohoto tématu mě zaujalo zejména praktické využití tohoto pojistného produktu, neboť se jedná o druh pojištění, se kterým se můžeme setkat v mnoha profesních oblastech.

V každodenním životě nás obklopují různá rizika způsobení újmy třetím osobám. Při výkonu některých profesí existuje podstatně vyšší možnost vzniku újmy a s tím spojeného vzniku odpovědnosti za újmu. Za účelem ochrany osob před důsledky vyplývajícími ze způsobené újmy je při výkonu daných profesních činností sjednáváno pojištění profesní odpovědnosti. Zákon stanoví povinnost pojištění profesní odpovědnosti uzavřít a udržovat jej po celou dobu výkonu činnosti pro několik desítek profesí v České republice.

Cílem práce je zejména pojednat o tom, jakým způsobem je institut profesního odpovědnostního pojištění upraven v českém právním řádu a jakým způsobem je tato úprava aplikována v praxi při sjednávání pojistných produktů.

V první kapitole zaměřené na pojištění odpovědnosti bude nejprve vymezena odpovědnost za škodu či jinou újmu, její druhy a předpoklady vzniku odpovědnosti za újmu. Dále je v této části práce zmíněn nástin historického vývoje pojištění odpovědnosti až do podoby obsažené v současné právní úpravě. Podstatné je též zařazení tohoto druhu pojištění v systému pojištění. Významnou část této kapitoly následně tvoří úprava pojistné smlouvy, šetření pojistné události a plnění z pojištění.

Druhou stěžejní kapitolu věnuji vymezení pojmu a podstaty profesního odpovědnostního pojištění včetně specifických aspektů tohoto druhu pojištění. Součástí této kapitoly je také úprava rozsahu pojistné ochrany, konkrétně časového, místního a věcného rozsahu pojištění a jednotlivých principů, na jejichž základě je rozsah pojistné ochrany určen. Dále se zabírám především hromadným a individuálním pojištěním. Nedílnou součástí této kapitoly je pojetí rámcových pojistných smluv sjednávaných jednotlivými profesními komorami a jejich porovnání s individuálními pojistnými smlouvami.

Ve čtvrté kapitole se nejprve zabývám stávající právní úpravou soukromého pojišťovnictví a výkonem pojišťovací činnosti, následně možnostmi a úpravou distribuce pojištění a zajištění. Kromě zmíněného v podkapitolách popisuji pojištění profesní odpovědnosti v podmínkách českého pojistného trhu. Jedná se totiž o specifický pojistný produkt, který na tuzemském pojistném trhu nabízí ve svých portfoliích pouze některé z pojišťoven, a to především z důvodu jeho poměrně vysoké administrativní náročnosti.

V rámci poslední z hlavních kapitol diplomové práce se již přesunu k pojištění profesní odpovědnosti u vybraných profesí. Pro tuto část práce jsem zvolila některé z právnických profesí, a to konkrétně profesi advokáta, notáře a exekutora. Společným prvkem zmíněných profesí je skutečnost, že jsou sdružovány v profesních komorách, což se promítá i do oblasti profesního odpovědnostního pojištění, neboť profesní komory mohou sjednávat s pojišťovnami rámcové profesní smlouvy. V této kapitole se zaměřuji na základní povinnosti, profesní odpovědnost vyplývající z výkonu těchto profesních činností, a především na hromadné a individuální pojištění profesní odpovědnosti vybraných profesí.

1 Pojištění odpovědnosti

1.1 Odpovědnost za škodu

Pro účely této práce je potřeba se nejprve věnovat objasnění pojmu odpovědnosti za škodu, případně jinou újmu. Odpovědnost je poměrně širokým pojmem, na který je možné pohlížet z různých hledisek. Těmito může být například morální, právní či jiný aspekt chápání koncepce odpovědnosti. Právní věda se pojetím termínu odpovědnosti zabývá již dlouhodobě. Institut právní odpovědnosti totiž představuje pouze jeden z druhů odpovědnosti vyskytující se ve společnosti.

1.1.1 Obecné vymezení odpovědnosti

Obecně je odpovědnost pojímána jako nutnost nést důsledky za určité jednání či opomenutí. V právní nauce se lze setkat s mnoha definicemi tohoto termínu. Odpovědnost bývá autory často vymežována jako „*sekundární právní povinnost, která vzniká subjektu, pokud porušil primární právní povinnost vyplývající mu ze smlouvy, zákona či soudního rozhodnutí.*“¹ Primární právní povinnost subjektu může tedy vyplývat ze zákona nebo jiné právní skutečnosti, přičemž porušením této povinnosti vzniká subjektu sekundární právní povinnost sankční povahy. Právní odpovědnost lze též vymežit jako „*uplatnění nepříznivých právních následků stanovených právní normou tomu, kdo porušil právní povinnost.*“² K porušení právní povinnosti může dojít jednáním komisivním, tedy tím způsobem, že se ten, kdo porušil právní povinnost choval, jak neměl, anebo jednáním omisivním, pokud se nechoval tak, jak se chovat měl. Nepříznivé sankční následky se pak mohou projevit v jeho osobní či majetkovou sféře.

1.1.2 Druhy právní odpovědnosti

Právní odpovědnost lze členit podle různých hledisek. Podle míry zavinění ji lze rozlišovat na odpovědnost subjektivní a objektivní. Předpokladem vzniku subjektivní právní odpovědnosti je subjektem zaviněné porušení právní povinnosti.

¹ ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8. s. 5

² GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1. s. 172

Subjektivní odpovědnost můžeme nalézt v právu soukromém i veřejném. Objektivní odpovědnost je nazývána tzv. odpovědností za protiprávní stav či za výsledek a jejím předpokladem není zavinění v jakékoliv formě.³ Tento druh odpovědnosti je tedy výsledkem nezaviněného protiprávního jednání či stavu, obvykle se však lze setkat s možností liberace, která určitým způsobem zmírňuje tvrdost objektivní odpovědnosti a dává subjektu možnost se odpovědnosti zprostit.

Pro tematiku této práce je zásadní úprava obsažená v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku (dále jen „OZ“). Obecná zásada pro uplatňování případů subjektivní odpovědnosti a objektivní odpovědnosti je upravena v ustanovení § 2895 OZ. Předpokladem subjektivní odpovědnosti je subjektem zaviněné porušení právní povinnosti. Za zavinění se považuje vnitřní vztah škůdce ke způsobenému následku, respektive k jednání, které ke vzniku škody bezprostředně vedlo.⁴ Naproti tomu při objektivní odpovědnosti je škůdce povinen nahradit škodu bez ohledu na své zavinění, a to pouze v případech stanovených zákonem.

OZ výslovně stanoví, kdy není potřeba předpokladu zavinění, neboť se jedná o případy objektivní odpovědnosti. Škůdci je v takových situacích přičítána újma na základě příčinné souvislosti mezi právní událostí, za kterou je škůdce odpovědný, a újmou z toho vzniklou. Zavinění je v některých případech nejen předpokladem vzniku povinnosti nahradit škodu, ale jeho forma může ovlivnit i případný rozsah náhrady škody.⁵ O jakou formu zavinění se jedná, zda o úmysl či nedbalost, je posuzováno podle přítomnosti či nepřítomnosti rozumové a volní složky. Samotná forma zavinění má zároveň vliv i na případné promlčení nároku na náhradu škody.

Obecně lze právní odpovědnost rozdělovat též na odpovědnost soukromoprávní a veřejnoprávní. V soukromoprávní oblasti, kde dochází ke vzniku vztahu mezi poškozeným a delikventem, jsou typickými příklady soukromoprávní odpovědnosti odpovědnost za škodu či nemajetkovou újmu, odpovědnost

³ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1. s. 202

⁴ ACHOUR, Gabriel a Martin PELIKÁN. *Náhrada škody a nemajetkové újmy v občanskoprávních a obchodních vztazích*. Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2015. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-231-0. s. 22

⁵ ACHOUR, Gabriel a Martin PELIKÁN. *Náhrada škody a nemajetkové újmy v občanskoprávních a obchodních vztazích*. Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2015. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-231-0. s. 23

z prodlení, odpovědnost za vadu věci a další.⁶ Naproti tomu veřejnoprávní odpovědností je tradičně například odpovědnost trestní nebo správní.

V občanském právu je rozlišováno několik druhů odpovědnosti, zpravidla je občanskoprávní odpovědnost členěna na odpovědnost za škodu, odpovědnost za vady a odpovědnost za prodlení.⁷ Pro tuto práci je stěžejní pojem odpovědnosti za škodu. Odpovědností za škodu se přitom rozumí povinnost osoby, která škodu způsobila, nebo které je škoda ze zákona přiřítána (škůdce), nahradit osobě, které škoda vznikla (poškozenému), takto vzniklou škodu.⁸

1.1.3 Předpoklady vzniku právní odpovědnosti

Pro vznik odpovědnosti pojištěného za škodu, popřípadě jinou újmu je potřeba splnění několika zákonných podmínek. Mezi základní předpoklady pro vznik odpovědnosti za škodu či jinou újmu lze řadit porušení právní povinnosti, popřípadě zákonem kvalifikovanou škodní událost, vznik újmy, příčinnou souvislost neboli tzv. kauzální nexus mezi těmito složkami a zavinění. První tři zmíněné předpoklady musí být zachovány v každém případě, neboť se jedná o objektivní předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu či jinou újmu, zatímco zavinění jakožto subjektivní předpoklad musí být splněno pouze v některých případech. Podle toho, zda je zapotřebí splnění předpokladu zavinění, lze tedy odpovědnost rozlišovat na objektivní a subjektivní.

Pro vznik odpovědnosti za škodu či jinou újmu je zásadní nalezení kauzality mezi jednáním škůdce a vznikem újmy. Jednou z příčin vzniku újmy může být protiprávní jednání, případně kvalifikovaná škodní událost. Kauzální nexus je pak vyjádřen jako vztah mezi porušením právní povinnosti a škodným následkem představující újmu. Pro vznik povinnosti k náhradě způsobené újmy je příčinná souvislost nezbytným předpokladem, který je tzv. objektivní povahy. „*Povinnost nahradit způsobenou újmu je obecně nepříznivým právním následkem postihujícím škůdce (rušitele primární právní povinnosti) spočívající ve vzniku závazku, který škůdce dosud neměl a který je zaměřen na nápravu (reparaci), v jejím rámci*

⁶ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1. s. 174

⁷ DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3. s. 365

⁸ ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právní profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8. s. 5

případně obnovení (restituci) narušeného právního stavu a ve zvláštních případech pak také k poskytnutí určitého zadostiučinění (satisfakce).“⁹

1.1.4 Škoda a nemajetková újma

Pro účely diplomové práce je potřeba zaměřit se blíže na charakteristiku pojmu újma. Můžeme ji vymezit jako ztrátu, která někomu nastane v jeho právem chráněné sféře.¹⁰ Jedná se o termín, který v sobě zahrnuje majetkovou újmu (škodu) a také nemajetkovou újmu. Pojmy škoda a újma je tedy zapotřebí v právní terminologii odlišovat, neboť se nejedná o pojmy synonymní. Občanský zákoník z roku 2012 nově užívá právě výrazu újma, kterým vyjadřuje újmu na jmění (škodu) a též újmu nemajetkovou, která je hrazena v případě, že si to strany výslovně ujednají, anebo stanoví-li tak zvláště zákon, posuzuje se přitom obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu.¹¹

Za škodu je považována újma, která nastala v majetkové sféře poškozeného a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi.¹² Jedná se o újmu na jmění, kterou je možné objektivně finančně vyjádřit. Dle ustanovení § 2894 OZ zahrnuje povinnost nahradit jinému újmu vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škody). Jmění osoby je přitom souhrnem jejího majetku a jejích dluhů, dle ustanovení § 495 OZ. V zásadě tedy škodou může být i vznik dluhu, což je podstatným rozdílem oproti předchozí zákonné úpravě.

Škodu je možné členit na dva základní druhy, kterými jsou skutečná škoda a ušlý zisk. Za situace, kdy je řešena náhrada škody na majetku, bývá posuzováno, zda se jedná o skutečnou škodu, či ušlý zisk, případně obě tyto škody. Rozlišování mezi skutečnou škodou a ušlým ziskem je založeno na skutečnosti, že zatímco škoda představuje faktické snížení majetku, ušlý zisk představuje ztrátu odůvodněné naděje na zisk, pokud je takový majetkový přínos podložen

⁹ ACHOUR, Gabriel a Martin PELIKÁN. *Náhrada škody a nemajetkové újmy v občanskoprávních a obchodních vztazích*. Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2015. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-231-0. s. 9

¹⁰ ACHOUR, Gabriel a Martin PELIKÁN. *Náhrada škody a nemajetkové újmy v občanskoprávních a obchodních vztazích*. Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2015. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-231-0. s. 105

¹¹ ACHOUR, Gabriel a Martin PELIKÁN. *Náhrada škody a nemajetkové újmy v občanskoprávních a obchodních vztazích*. Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2015. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-231-0. s. 9

¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2019, sp. zn. 25 Cdo 3818/2017

existujícími či reálně dosažitelnými okolnostmi, ze kterých je možné usuzovat, že nebyť škodné události, k takovému zisku by skutečně došlo.¹³

Nemajetková újma je újmou, která nespočívá v přímé ztrátě na majetku poškozeného, ani není způsobilá objektivní finanční kvantifikace. Pokud tedy nastala újma spočívá v narušení osobního zájmu poškozeného, který nemá hodnotu měřitelnou v penězích, a proto nevede ani k žádnému snížení jeho majetku, lze hovořit o nemajetkové újmě.¹⁴ Příkladem chráněných hodnot, v důsledku jejichž zasažení může vzniknout nemajetková újma, jsou zejména zdraví, život, důstojnost, soukromí osoby apod.

V souvislosti s tematikou pojištění je podstatné zmínit, že pojištění odpovědnosti se vztahuje na jakékoliv případy, kdy pojištěnému vznikla právní povinnost k náhradě škody nebo jiné újmy, ať z titulu deliktní odpovědnosti, nebo z titulu tzv. mimoodpovědnostní povinnosti k náhradě újmy.¹⁵ S ohledem na postupné rozšiřování okruhu skutkových podstat odpovědnosti za újmu v právním řádu, a to především těch skutkových podstat, které jsou založeny na objektivní odpovědnosti za újmu, dochází zároveň k nárůstu potřeby pojištění odpovědnosti v různých oblastech.

1.2 Pojem a právní úprava pojištění odpovědnosti

1.2.1 Nástin historického vývoje

Právní úprava pojištění odpovědnosti za škodu prošla v minulosti řadou změn, které postupně vedly k vytvoření právní úpravy v současné podobě. První oficiální právní úpravu pojišťovací smlouvy a spolu s ní i právní úpravu pojištění odpovědnosti za škodu zakotvil již rakouský občanský zákoník z roku 1811 (ABGB). Pojišťovací smlouva byla v § 1267 ABGB pojata jako tzv. smlouva odvážná zařazená mezi smlouvy, které „slibují a přijímají naděje ještě nejistého prospěchu“.¹⁶ Zmíněná úprava se však brzy stala poměrně zastaralou a stala se tak

¹³ ŠVESTKA, J.; DVORÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. ISBN 978-80-7478-630-3. s. 864

¹⁴ HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-287-8. s. 1498

¹⁵ ŠVESTKA, J.; DVORÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. ISBN 978-80-7478-630-3. s. 782

¹⁶ ZÁRYBNICKÁ, Jana a Karel SCHELLE. *Pojištění odpovědnosti za škodu: (historie a současnost).* Ostrava: Key Publishing, 2010. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-061-3. s.

předmětem kritiky v oblastech právní teorie i právní praxe. Stále rostoucí potřeba pojišťování s sebou nesla požadavek na vytvoření podrobnější právní úpravy o pojišťovacích smlouvách, tento úkol však zcela nesplnil ani obchodní zákoník ze dne 17. prosince 1862, jehož hlavním účelem bylo sjednocení a nahrazení dosud platných dílčích úprav.¹⁷

Na začátku 20. století tedy výrazně stoupla nutnost přijetí nové úpravy pojistné smlouvy odpovídající potřebám tehdejší společnosti. Nakonec byl přijat zákon o pojišťovací smlouvě z roku 1917, který byl vyhlášen v říšském zákoníku pod č. 501. Jedním z hlavních druhů pojištění proti škodě upravených tímto zákonem bylo též pojištění odpovědnosti. Přestože zákon o pojišťovací smlouvě z roku 1917 nikdy nenabyl účinnosti jako celek, stal se v následujícím období hlavním předpokladem pro novou reformu postavenou na novém pojišťovacím zákoně z roku 1934.¹⁸

Po vzniku Československé republiky přineslo zásadní změny v oblasti pojišťovnictví přijetí zákona č. 145/1934 Sb., o pojistné smlouvě poskytující ucelenou právní úpravu soukromého pojistného práva. Zákon byl členěn na pět spolu souvisejících dílů upravujících různá pojistná odvětví. Na první díl pojednávající zejména o otázkách platných pro všechna pojistná odvětví navazoval díl druhý, který byl věnován pojištění proti škodě, tedy pojištění požárnímu, krupobitnímu, dopravnímu a odpovědnostnímu.¹⁹ Další díly zákona se zaměřovaly na pojištění životní, úrazové, závěrečná a přechodná ustanovení. V této době zároveň došlo k zavedení obligatorního pojištění odpovědnosti za škody způsobené provozem motorových vozidel podle zákona č. 198/1932 Sb., o dopravě motorovými vozidly, a dále k vydání zákona č. 81/1935 Sb. tzv. velkého automobilového zákona.

V poválečném období byl přijat nový zákon č. 189/1950 Sb., o pojistné smlouvě nahrazující předchozí právní úpravu obsaženou v zákoně z roku 1934. Podle zmíněného zákona se pojišťovna pojistnou smlouvou za pojistné zavazovala

¹⁷ ZÁRYBNICKÁ, Jana a Karel SCHELLE. *Pojištění odpovědnosti za škodu: (historie a současnost)*. Ostrava: Key Publishing, 2010. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-061-3. s. 17

¹⁸ HRADEC, Milan a BOUČKOVÁ, Žaneta. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. Educopress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2020. ISBN 978-80-7408-176-7. s. 10

¹⁹ ZÁRYBNICKÁ, Jana a Karel SCHELLE. *Pojištění odpovědnosti za škodu: (historie a současnost)*. Ostrava: Key Publishing, 2010. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-061-3. s. 43

při pojištění majetku nahradit v mezích smlouvy způsobenou škodu, anebo při pojištění osob platit smlouvou určené částky, pokud nastane v době trvání pojištění událost uvedená ve smlouvě tzv. pojistná příhoda.²⁰ Zásadním mezníkem ve vývoji pojišťovacího práva bylo vypracování nové úpravy pojištění, která byla značně odlišná od úpravy dřívější. Pojištění bylo totiž začleněno do zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve kterém bylo zařazeno mezi služby. Pojistné podmínky jednotlivých druhů pojištění pak byly vydávány prováděcími vyhláškami Ministerstva financí, jednalo se například o vyhlášku č. 50/1964 Sb., o pojistných podmínkách pro pojištění odpovědnosti za škody. Následovalo přijetí řady dalších vyhlášek a zákonů dotýkajících se úpravy pojištění odpovědnosti.

Významné právní a organizační změny nastaly pro oblast pojišťovnictví po roce 1990. Pro Českou republiku představoval novou právní úpravu zákon České národní rady č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, kterým byl zrušen monopol České státní pojišťovny a nastalo období tzv. demonopolizace pojišťovnictví.²¹ Podstatné změny v oblasti pojišťovnictví nastaly též se vstupem České republiky do Evropské unie dne 1. května 2004. Zásadním krokem bylo přijetí zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, který vešel v účinnost 1. ledna 2005. Pojištění odpovědnosti za škodu tento zákon upravoval v ustanoveních § 43 až § 46. Z pojištění odpovědnosti za škodu měl pojištěný právo, aby za něj pojistitel v případě vzniku pojistné události uhradil v rozsahu a ve výši určené právním předpisem škodu, za kterou pojištěný dle zákona odpovídá, a to až do výše limitu pojistného plnění, který byl sjednán v pojistné smlouvě.²² Právní úprava pojištění obsažená v tomto zákoně byla zrušena s účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku od 1. ledna 2014.

1.2.2 Současná právní úprava

Pojištění odpovědnosti je jedním z druhů pojištění, který se v současné době vyskytuje na pojistném trhu poměrně hojně. Jedná se o právní institut, jehož ekonomickým účelem je poskytnutí pojistné ochrany pojištěnému spočívající v jistotě zdroje finančních prostředků nezáviselých na aktuální ekonomické situaci

²⁰ ZÁRYBNICKÁ, Jana a Karel SCHELLE. *Pojištění odpovědnosti za škodu: (historie a současnost)*. Ostrava: Key Publishing, 2010. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-061-3. s. 44

²¹ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. s. 30

²² Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, § 44

pojištěného pro případ vzniku jeho právní povinnosti nahradit újmu způsobenou nebo vzniklou od pojištěného odlišné třetí osobě, poškozenému.²³

Současnou úpravu pojištění odpovědnosti můžeme nalézt v ustanoveních § 2861 až § 2867 pododdílu 10 OZ. Na základě pojištění odpovědnosti má pojištěný právo, aby za něho pojistitel v případě dané pojistné události nahradil poškozenému škodu, popřípadě i jinou újmu, pokud vznikla povinnost k náhradě pojištěnému.²⁴ Podmínky pro vznik a rozsah povinnosti nahradit škodu, případně újmu vyplývají ze zákona či pojistné smlouvy. Právo na plnění proti pojistiteli přitom poškozenému vzniká pouze pokud to bylo ujednáno či stanoví-li takto zákon.

Pojištění odpovědnosti za škody kryje rizika související se skutečností, že pojištěný subjekt může způsobit újmu jinému subjektu, a to především újmu na zdraví a na životě, na majetku, anebo též finanční škodu, za kterou následně odpovídá poškozenému.²⁵

Podstatná je právě ochranná funkce tohoto pojištění působící nejen vůči pojištěnému. Svou ochrannou funkcí toto pojištění působí i vůči poškozenému, kterému je v případě dané pojistné události poskytnuta kompenzace v rámci sjednaného pojištění a nedopadá tak na něj například finanční neschopnost nahrazení újmy ze strany pojištěného. Právní povinnost pojištěného k náhradě újmy je totiž reparována pojistným plněním daného odpovědnostního pojistitele. Pozitivum tohoto aspektu pojištění odpovědnosti shledávám především u povinných smluvních pojištění, která jsou spjata s vyšším rizikem vzniku škody, případně jiné újmy.

Pojištění odpovědnosti pak může být koncipováno široce, tj. když ve svém rozsahu zahrnuje veškerou odpovědnost pojištěného subjektu, nebo mohou být některé druhy odpovědnosti tohoto subjektu z pojištění vyloučeny, popř. může jít o specifické pojištění pouze vybraného druhu odpovědnosti.²⁶ Odpovědnostní pojištění se objevuje v řadě pojistných produktů, které jsou různě členěny podle jejich charakteru. Jednou z těchto oblastí je též profesní odpovědnostní pojištění.

²³ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. ISBN 978-80-7478-630-3. s. 781

²⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2861 odst. 1

²⁵ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví.* Praha: Ekopress, 2015. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 210

²⁶ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo. 2.* přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. s. 18

1.3 Zařazení v systému pojištění

Pojištění lze členit dle různých aspektů do rozdílných kategorií. Pro potřeby této práce bude pojednáno především o základních způsobech dělení pojištění se zaměřením na začlenění pojištění odpovědnosti v tomto systému.

Jedním ze základních soukromoprávních způsobů třídění pojištění, a to dle vztahu pojistného plnění a újmy, je rozdělení na pojištění škodová a pojištění obnosová.²⁷ Obě tyto kategorie vycházejí z OZ, přičemž pro některé druhy pojištění zákonodárce výslovně stanoví, že je možné sjednat je pouze jako obnosová, nebo naopak pouze jako škodová. Podstatou obnosového pojištění je závazek pojistitele poskytnout v případě pojistné události jednorázové či opakované pojistné plnění, a to v ujednaném rozsahu. Škodové pojištění spočívá v poskytnutí pojistného plnění pojistitelem, které v ujednaném rozsahu vyrovnává úbytek majetku vzniklý v důsledku nahodilé pojistné události.

Pojištění odpovědnosti lze sjednat pouze jako škodové pojištění, jak vyplývá z ustanovení § 2861 odst. 3 OZ. Základem je právě náhrada škody, případně odstranění újmy, k níž došlo na straně pojištěného, a to v konkrétní stanovené míře. U škodových pojištění je pojistné plnění závislé na výši nastalé škody, vychází se ze vzájemných kvantitativních vztahů mezi výší pojistného plnění a škody.²⁸ Pojištěný by tak neměl získat vyšší pojistné plnění, než je plnění odpovídající vzniklé škodě, popřípadě jiné újmě.

Kromě zmíněného rozdělení pojištění poskytuje výše uvedený zákon možnost členění pojištění dle svého předmětu. Konkrétně se jedná o pojištění osob, pojištění majetku a pojištění odpovědnosti.

Odlišně lze pojištění kategorizovat dle pojistných odvětví na pojištění životní a pojištění neživotní. Uvedené základní dělení pojištění zákonodárce podrobněji zakotvil v zákoně č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, přičemž jednotlivá pojistná odvětví jsou zahrnuta v příloze č. 1 tohoto zákona. Občanský zákoník upravuje samostatnou kategorii životního pojištění, odvětví neživotního pojištění doslova nezmiňuje, avšak pojednává o dílčích částech tohoto odvětví. Životní

²⁷ HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra a MRKÝVKA, Petr. *Finanční a daňové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-796-2. s. 254

²⁸ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, 2015. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 52

pojištění zahrnuje krytí rizik ohrožující životy lidí.²⁹ Jedná se o pojištění osob, které lze ujednat pouze jako obnosové. Naproti tomu do neživotního pojištění řadíme kromě pojištění osob také pojištění majetku a pojištění odpovědnosti. Toto odvětví kryje různé varianty pojistných nebezpečí neživotního charakteru, včetně rizik spojených se vznikem škody či jiné újmy.

Dle právního důvodu vzniku lze pojištění rozdělit na pojištění zákonné a pojištění smluvní. Právním důvodem vzniku pojištění je ve smluvním pojištění pojistná smlouva a v zákonném pojištění je to vznik a existence skutečnosti přesně určené příslušným právním předpisem.³⁰ Povinné smluvní pojištění vzniká uzavřením pojistné smlouvy, obdobně jako je tomu u dobrovolného smluvního pojištění, avšak na rozdíl od něj zákon pro povinné pojištění ukládá povinnost k uzavření takové smlouvy. Jedná se zejména o činnosti spojené s vyšším rizikem vzniku újmy, kterému odpovídá zvýšený veřejný zájem na tom, aby se poškozenému dostalo náhrady způsobené újmy. Pojištění profesní odpovědnosti, které je blíže charakterizováno v dalších kapitolách této práce, je řazeno právě do smluvních pojištění.

1.4 Pojistná smlouva

1.4.1 Pojetí a úprava pojistné smlouvy

Zákonný rámec pojistné smlouvy můžeme nalézt v občanském zákoníku, přesněji v části upravující závazky z odvážných smluv v ustanoveních §2756 až § 2883 tohoto zákona. Odvážná smlouva je takovou smlouvou, u níž závisí podle ujednání stran prospěch či neprospěch alespoň jedné ze smluvních stran na nejisté události.³¹

„Pojistnou smlouvou se pojistitel zavazuje vůči pojistníkovi poskytnout jemu nebo třetí osobě pojistné plnění, nastane-li nahodilá událost krytá pojištěním (pojistná událost), a pojistník se zavazuje zaplatit pojistiteli pojistné.“³² Ohledně formy pojistné smlouvy pak zákonodárce stanoví požadavek na písemnou formu

²⁹ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, 2015. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 142

³⁰ HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra a MRKÝVKA, Petr. *Finanční a daňové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-796-2. s. 253

³¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2756

³² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2758 odst. 1

takové smlouvy, přičemž jako výjimka je uvedena smlouva, kterou je ujednáno pojištění na pojistnou dobu kratší než jeden rok. Samotné uzavření pojistné smlouvy lze chápat jako dvoustranné právní jednání, spočívající v projevu vůle pojistitele a pojistníka, stanovení základních práv a povinností pojistitele, pojistníka a pojištěného.³³

1.4.2 Smluvní strany a další účastníci pojištění

Z pojistného vztahu vznikají práva a povinnosti vícero osobám, které můžeme rozdělit do dvou základních skupin. Zásadní postavení mají hlavní účastníci pojistného vztahu, tedy smluvní strany. Vedle osob v postavení smluvních stran vystupují v oblasti pojištění odpovědnosti také další účastníci pojištění.

Smluvními stranami jsou osoby, které uzavřely danou pojistnou smlouvu, tedy osoba v roli pojistitele a osoba v roli pojistníka. Pojistitel má na základě sjednané pojistné smlouvy závazek vůči pojistníkovi poskytnout jemu nebo třetí osobě pojistné plnění pro případ, že nastane nahodilá událost krytá sjednaným pojištěním. Pojistníkem je fyzická či právnická osoba, která uzavřela smlouvu s pojistitelem a má závazek vůči pojistiteli v podobě zaplacení pojistného.³⁴

Kromě smluvních stran vystupují v pojištění odpovědnosti ještě další osoby. Osobou, na jejíž život, zdraví, majetek nebo odpovědnost nebo jinou hodnotu pojistného zájmu se pojištění vztahuje je pojištěný, dle ustanovení § 2766 OZ. V oblasti pojištění odpovědnosti je pojištěný subjektem, kterému vznikla povinnost nahradit škodu, případně jinou újmu, a právě na tuto povinnost se zmíněné pojištění vztahuje. Pojištěný je zároveň osobou, která má právo na pojistné plnění a vystupuje tedy i v roli oprávněné osoby. Ve vztahu k poškozenému je tato osoba v roli škůdce, a tím i dlužníka.³⁵

V souvislosti s problematikou pojištění odpovědnosti je třeba zmínit také osobu poškozeného. Poškozený je subjektem, který má vůči pojištěnému právo na náhradu vzniklé škody či jiné újmy, kterou je dotčen. Poškozenému ale právo na

³³ HRADEC, Milan a BOUČKOVÁ, Žaneta. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. Educopress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2020. ISBN 978-80-7408-176-7. s. 28

³⁴ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. s. 277

³⁵ HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-287-8. s. 1450

plnění proti pojistiteli nevzniká, jen bylo-li to ujednáno nebo tak stanovil jiný zákon.³⁶ Pokud má poškozený přímé právo na pojistné plnění, vystupuje současně i v postavení oprávněné osoby, a to vedle pojištěného.

1.4.3 Náležitosti pojistné smlouvy

Náležitosti, které musí obecně pojistná smlouva a pojistka splňovat, stanoví ustanovení § 2777 OZ. Termín pojistka označuje potvrzení o uzavření pojistné smlouvy. Náležitosti pojistné smlouvy jsou pak stanoveny dle formy jejího uzavření, přičemž písemná forma je vyžadována u všech pojistných smluv na dobu delší než jeden rok.³⁷

Pokud pojistná smlouva nebyla uzavřena v písemné formě, pojistitel dle ustanovení § 2777 odst. 1 OZ uvede v pojistce alespoň číslo smlouvy, určení pojistitele a pojistníka, určení oprávněné osoby či způsobu jejího určení, pojistnou událost a pojistné nebezpečí, výši pojistného, jeho splatnost a údaj, zda se jedná o pojištění běžné či jednorázové, dále pojistnou dobu, případná odchylná ujednání od pojistných podmínek a způsob výše určení podílu. Avšak způsob výše určení podílu se vztahuje pouze na případy pojištění osob, pokud bylo ujednáno, že se bude oprávněná osoba podílet na výnosech pojistitele.

Náležitosti pojistné smlouvy uzavřené v písemné formě jsou dle ustanovení § 2777 odst. 2 stejné jako údaje upravené v odst. 1 zmíněného ustanovení. Pojistitel v pojistce k této smlouvě uvede alespoň číslo smlouvy, určení pojistitele a pojistníka, určení oprávněné osoby nebo způsobu, jakým bude určena, dále pojistnou událost a pojistné nebezpečí a také pojistnou dobu. Pojistnou událost lze přitom chápat jakožto nahodilou událost krytou sjednaným pojištěním a pojistné nebezpečí jakožto možnou příčinu vzniku dané pojistné události.

Pojistná smlouva zpravidla vymezuje, na jakou činnost pojištěného, případně jaké vztahy se pojištění vztahuje, stejně tak jako zpravidla určuje, zda se pojištění vztahuje na povinnost k náhradě škody (újmy na jmění) či jiné újmy (případně které).³⁸

³⁶ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. s. 279

³⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2758 odst. 2

³⁸ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. s. 354

Pokud nedojde k ujednání doby vzniku pojištění, vzniká pojištění prvním dnem následujícím po uzavření pojistné smlouvy.³⁹ Součástí pojistné smlouvy mohou být i pojistné podmínky, v nichž jsou zpravidla vymezeny podmínky vzniku, trvání a zániku pojištění, pojistná událost, výluky z pojištění, způsob určení rozsahu pojistného plnění a jeho splatnost a další. Pojistné podmínky jsou vydávány pojistitelem. Pokud na tyto podmínky odkazuje pojistná smlouva, pojistitel má zároveň povinnost seznámit s nimi pojistníka.

1.4.4 Pojistné

Úprava pojistného je jednou ze základních náležitostí pojistné smlouvy, konkrétně jeho výše, splatnost a údaj o tom, zda se jedná o pojištění běžné či jednorázové. Pojistitel má přitom právo na zaplacení sjednaného pojistného pojistníkem za dobu trvání pojištění. Pokud dojde k zániku pojištění v důsledku pojistné události, pak pojistiteli náleží pojistné do konce pojistného období, ve kterém nastala daná pojistná událost, dle ustanovení § 2782 odst. 2 OZ.

Pojistné stanoví vždy pojistitel, a to s ohledem na jeho zkušenosti a znalosti vyjádřené většinou matematickými propočty založenými na statistickém sledování vývoje pojistného rizika.⁴⁰ V případě, že pojistitel změní výši pojistného, je povinen sdělit výši pojistníkovi, a to nejpozději dva měsíce přede dnem splatnosti pojistného za pojistné období, v němž má ke změně dojít. Právo na pojistné plnění pojistiteli vzniká dnem uzavření smlouvy, není-li sjednáno jinak. Zatímco jednorázové pojistné je splatné dnem počátku pojištění, běžné pojistné je splatné prvního dne pojistného období. Není-li ujednáno pojistné období jako časové období, za které se platí běžné pojistné, považuje se za ujednané pojistné období roční, na základě § 2783 odst. 2 OZ.

1.5 Šetření škodné události

Z hlediska právní terminologie je potřeba rozlišovat mezi škodnou událostí a pojistnou událostí, o to více jedná-li se o tematiku pojištění odpovědnosti. Zatímco škodnou událostí je jakákoliv faktická skutečnost reálného světa, ze které vznikla újma třetí osobě odlišné od pojištěného, k jejíž náhradě by pojištěný mohl

³⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2772 odst. 1

⁴⁰ HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-287-8. s. 1341

být povinen a která by mohla být důvodem vzniku práva na pojistné plnění, tak pojistnou událostí je zásadně pouze nahodilá událost krytá pojištěním, tedy událost splňující všechny definiční znaky pojistné události sjednané v konkrétní pojistné smlouvě, za kterou vzniká oprávněné osobě právo na pojistné plnění.⁴¹

Při vzniku škodné události stanoví zákonodárce pojištěnému specifické informační povinnosti. Na základě § 2862 odst. 1 OZ má pojištěný povinnost bez zbytečného odkladu oznámit pojistiteli vznik škodné události a skutečnost, že proti němu bylo uplatněno právo na náhradu škody ze strany poškozeného. Dále se musí pojištěný vyjádřit ke své povinnosti nahradit vzniklou škodu, popřípadě újmu, a též k požadované náhradě včetně její výše.

Jakmile je škodná událost oznámena pojistiteli, má pojistitel právo ji projednávat za pojištěného, a současně má právo požadovat od poškozeného příslušné údaje. Těmito údaji jsou jméno, adresa bydliště nebo sídla a identifikující údaj.⁴² Jelikož se pojištění odpovědnosti může vztahovat i na krytí újmy na životě a zdraví, pojistitel má v souvislosti s šetřením škodné události právo zjišťovat údaje o zdravotním stavu či příčině smrti poškozeného, pokud je mu udělen souhlas poškozeným či oprávněnou osobou.

Pojištěný má dále informační povinnost a povinnost součinnosti, dojde-li k zahájení řízení před orgánem veřejné moci nebo rozhodčí řízení v souvislosti se škodnou událostí. Takové skutečnosti pojištěný sdělí bez zbytečného odkladu, zároveň sdělí pojistiteli, kdo je jeho právním zástupcem a průběžně jej zpravuje o průběhu i výsledcích řízení. V řízení o náhradě újmy postupuje pojištěný v souladu s pokyny pojistitele, vůči kterému má pojištěný následně právo na náhradu nákladů řízení.

1.6 Plnění z pojištění odpovědnosti

Obecným ustanovením o hranici pojistného plnění upraveným v ustanoveních v § 2813 až § 2815 OZ podléhá i oblast stanovení výše pojistného plnění z pojištění odpovědnosti. Horní hranice pojistného plnění je ujednána formou limitu pojistného plnění.

⁴¹ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. 2.* vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7598-955-0. s. 756

⁴² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2777 odst. 3

Limit pojistného plnění je určen po posouzení rizik případného vzniku povinnosti náhrady škody či jiné újmy v konkrétní situaci. Specifické povinnosti mohou v tomto směru stanovit právní předpisy upravující povinné pojištění, které mohou spolu s uložením této povinnosti stanovit pravidla pro stanovení minimální výše limitu pojistného plnění, a to buď obecně, nebo konkrétní minimální částkou.⁴³ V případě, že není ujednáno limit pojistného plnění, je pojistitel povinen nahradit danou škodu, případně jinou újmu v plné výši.

Zásadní je zmínit i tzv. refundační povinnost pojistitele vůči pojištěnému stanovenou v ustanovení § 2865 odst. 1 OZ. Pokud totiž pojištěný nahradí přímo poškozenému újmu, na kterou se pojištění vztahuje, má následně právo na náhradu proti pojistiteli až do výše, do které by byl pojistitel povinen poškozenému plnit.

Ustanovení § 2865 odst. 2 OZ upravuje možnost ujednání jednorázového vypořádání budoucích nároků na pojistné plnění z pojištění odpovědnosti. Pojistitel může s poškozeným ujednat, že mu poskytne jednorázovou náhradu, pokud jde o práva s povahou opakovaného plnění, zejména právo na náhradu ztráty na výděleku nebo nákladů na výživu pozůstalých. Výše jednorázové náhrady je stanovena s použitím různých pojistně matematických metod. Jednorázovou výplatou se vyrovnají tato veškerá již vzniklá i budoucí práva. K takovému ujednání stanoví OZ i potřebu souhlasu pojištěného, avšak nemůže-li pojištěný souhlas z objektivních důvodů udělit, pak není jeho souhlas vyžadován.⁴⁴

K tematice plnění z pojištění odpovědnosti je nutné zmínit i tzv. postižní právo pojistitele. Jedná se o zákonnou právní sankci vůči pojištěnému v případě, že by způsobil škodnou událost pod vlivem požití alkoholu, návykové látky nebo přípravku obsahující takovou látku. V takové situaci má pojistitel právo na náhradu toho, co již za pojištěného plnil. Výjimku z postižního práva pojistitele pak představuje splnění kumulativních předpokladů vyjádřených v ustanovení § 2866 odst. 2 OZ. Vzhledem k tomu, že se jedná o subjektivní právo, nikoliv povinnost pojistitele, je zcela na jeho rozhodnutí, v jaké výši toto právo vůči pojištěnému, v závislosti na okolnostech konkrétní pojistné události, uplatní.⁴⁵

⁴³ KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4. s. 355

⁴⁴ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. 2.* vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7598-955-0. s. 770

⁴⁵ ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. 2.* vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7598-955-0. s. 773

2 Profesní odpovědnostní pojištění v ČR

2.1 Pojem a podstata profesního odpovědnostního pojištění

První část práce byla zaměřena na charakteristiku pojištění odpovědnosti obecně. V rámci této části je pojednáno o pojištění profesní odpovědnosti jako jedné z možných kategorií pojištění odpovědnosti a též jako konkrétního poskytovaného pojistného produktu. Nejprve je potřeba rozebrat termín profesní odpovědnosti, na kterém je tento druh pojištění založen.

Pojmem profesní odpovědnost se v podmínkách pojistitelů na evropském i celosvětovém pojistném trhu rozumí odpovědnost právnických či fyzických osob, vykonávající určitou specifickou činnost, kde v souvislosti s výsledky duševní práce, duševní činnosti pojištěného je spojeno riziko vzniku škody vzniklé někomu jinému.⁴⁶

Profesní odpovědnostní pojištění tedy kryje odpovědnost fyzických či právnických osob, která je spojena se vznikem újmy v souvislosti s vykonáváním určité profesní činnosti. V návaznosti na tyto skutečnosti je velká část pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou profesní činností v režimu povinných pojištění, neboť příslušné právní předpisy přikazují povinným osobám před započítím dané činnosti toto pojištění uzavřít a držet je v platnosti po celou dobu jejího provozování.⁴⁷ Uzavření a udržování pojištění profesní odpovědnosti je jednou ze základních podmínek pro výkon určitých profesí.

Jedná se tedy o pojištění odpovědnosti za újmy způsobené třetí straně v souvislosti s profesní činností, které je pro určené profese ze zákona povinné.⁴⁸ Pro mnoho profesí však doposud není zákonem zakotvena povinnost sjednat pojištění, přestože výkonem jejich profesní činnosti může vzniknout újma třetí straně.

⁴⁶ ZÁRYBNICKÁ, Jana a Karel SCHELLE. *Pojištění odpovědnosti za škodu: (historie a současnost)*. Ostrava: Key Publishing, 2010. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-061-3. s. 179

⁴⁷ ZÁRYBNICKÁ, Jana a Karel SCHELLE. *Pojištění odpovědnosti za škodu: (historie a současnost)*. Ostrava: Key Publishing, 2010. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-061-3. s. 179

⁴⁸ ČESKÁ ASOCIACE POJIŠŤOVEN. *Pojištění obecné odpovědnosti podnikatelů a právnických osob* [online]. [cit. 2024-02-16]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-odpovednosti/podnikatele-a-prumysl>

Jak bylo zmíněno výše, obecnou právní úpravu můžeme nalézt v občanském zákoníku, avšak samotná povinnost sjednat profesní odpovědnostní pojištění vyplývá ze speciálních zákonů vztahujících se na konkrétní profesní oblast. Zákonnou povinnost mít sjednaný tento druh pojištění po celou dobu výkonu má v české právní úpravě několik desítek profesí, výčet těchto profesí poskytuje příloha č. 1 této práce. Mezi tyto profese řadíme například profesní činnost advokáta, notáře, exekutora, daňového poradce, auditora, lékaře, myslivce, dražebníka a mnoho dalších. Tato práce v následujících kapitolách podrobněji pojednává o vybraných profesích se zaměřením především na profese právnické.

2.2 Rozsah pojistné ochrany

Hlavním účelem sjednávání pojištění profesní odpovědnosti je krytí rizik spojených s výkonem konkrétní profese, především chyb, k nimž dochází v rámci plnění profesních povinností. Rozsah pojistné ochrany, včetně různých výluk a omezení je detailně upraven v pojistných podmínkách dané pojišťovací společnosti poskytující tento pojistný produkt. Konkretizace podmínek je stanovena též pojistnou smlouvou uzavřenou mezi pojistníkem a pojistitelem. Základní rozsah pojištění odpovědnosti je stanoven zejména časovým, územním a věcným rozsahem pojistné ochrany. Jedná se o určitá kritéria pro zvážení míry rizika, které je přijímáno v pojištění.⁴⁹

2.2.1 Časový rozsah pojistné ochrany

Konstrukce časového rozsahu pojistné ochrany pojištění odpovědnosti ať už sjednaného ve smlouvě či uvedeného ve zvláštních pojistných podmínkách je vystavěna na několika principech. Jedním z nich je princip *loss occurrence*, kdy jsou pojištěním kryty újmy vzniklé v době platnosti pojistné smlouvy a nároky poškozených jsou uhrazeny z pojištění bez ohledu na to, kdy dojde ke konečné dohodě či soudnímu rozhodnutí o výši odškodnění.⁵⁰ Pro poskytnutí pojistného plnění je zásadní splnění podmínky, aby příčina vzniku škody, případně jiné újmy nastala v době platnosti pojistné smlouvy. K určitým nevýhodám na straně

⁴⁹ ZÁRYBNICKÁ, Jana a Karel SCHELLE. *Pojištění odpovědnosti za škodu: (historie a současnost)*. Ostrava: Key Publishing, 2010. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-061-3. s. 127

⁵⁰ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, 2015. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 211

pojistitele můžeme řadit povinnost uhradit nárok poškozeného až do výše limitu pojistného plnění bez ohledu na moment, kdy dojde ke konečnému vyčíslení újmy. Zmíněná forma časové ochrany proto klade větší nároky na stanovování rezerv pojistitelů.

Další variantou je princip *claims made*, kdy jsou z pojištění kryty újmy, které mohly nastat v minulosti, avšak uplatnění nároku na náhradu škody či jiné újmy se projeví až v průběhu pojistného období platné pojistné smlouvy.⁵¹ Na českém pojistném trhu se však s „čistou“ podobou tohoto principu pojistné ochrany pro pojištění odpovědnosti nesetkáme příliš často. V pojištění odpovědnosti za újmu jsou koncipovány pojistné podmínky u českých pojistitelů na podstatně zúžené časové bázi tak, že pojistitel současně vyžaduje obvykle splnění dvou podmínek k poskytnutí pojistné ochrany, konkrétně uplatnění nároku na náhradu újmy v době trvání pojištění a současně, aby v době trvání pojištění nastala i příčina vzniku újmy.⁵² Použití tohoto principu bývá velmi časté právě v produktech profesního odpovědnostního pojištění, kde dochází k aplikaci zúžené varianty časového rozsahu ochrany s přihlédnutím ke konkrétní profesní činnosti.

Smluvním ujednáním je dána možnost tzv. retroaktivního krytí, které spočívá v krytí příčin vzniklých ještě před uzavřením pojistné smlouvy nebo varianta tzv. následného krytí nároků vztahující se na nároky vznesené až po ukončení pojistné smlouvy. Následné krytí nároků působí jako doplňující článek časové ochrany, neboť dochází k překlenutí časového úseku, na který se základní rozsah pojistné ochrany dané pojistné smlouvy nevztahuje. Zmíněný způsob krytí bývá sjednáván především v oblasti pojištění profesní odpovědnosti.

Posledním zmíněným přístupem, který bývá v současné praxi využíván poměrně zřídka, je princip *act committed* neboli princip příčiny. Předpokladem poskytnutí pojistného plnění pojistitelem je, aby příčina vzniku újmy, tedy porušení právní povinnosti nebo jiná právní skutečnost v důsledku níž došlo ke vzniku újmy, nastala v době trvání pojištění. Není přitom rozhodné, kdy došlo ke vzniku újmy ani k uplatnění nároku.

⁵¹ DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, 2015. ISBN 978-80-87865-25-5. s. 211

⁵² ZÁRYBNICKÁ, Jana a Karel SCHELLE. *Pojištění odpovědnosti za škodu: (historie a současnost)*. Ostrava: Key Publishing, 2010. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-061-3. s. 130

Výhody i nevýhody můžeme spatřovat při uplatnění každé z forem časové pojistné ochrany ať už na straně pojistitele nebo na straně pojištěného. Uplatnění toho konkrétního principu závisí na zkušenostech pojistitele, aktuálním rozpoložení pojistného trhu, době uzavření dané pojistné smlouvy apod.

Tematiku časového rozsahu pojistné ochrany pojištění odpovědnosti dále doplňuje institut zpětné platnosti pojištění. Smluvním stranám je tímto svěřena možnost, aby při sjednání posunuly počátek pojištění zpětně před samotné datum uzavření pojistné smlouvy. V případě sjednání pojištění se zpětnou platností rozšiřuje pojistitel pojištěnému pojistnou ochranu pro případ nároků na náhradu újmy, jejíž příčina vznikla před začátkem pojištění.⁵³ V souvislosti s tím je v ustanovení § 2772 odst. 2 OZ stanovena určitá limitace a ochrana před případným spekulativním jednáním ze strany pojistitele či pojistníka. Došlo-li k ujednání, že se pojištění vztahuje i na dobu přede dnem uzavření smlouvy, není pojistitel povinen poskytnout pojistné plnění, pokud pojistník v době nabídky věděl nebo vědět měl a mohl, že pojistná událost již nastala.⁵⁴ Totéž ustanovení poskytuje též ochranu pojistníka, když upravuje, že pojistitel nemá právo na pojistné, pokud v době nabídky věděl nebo měl a mohl vědět, že pojistná událost nastat nemůže. Pojištění by mělo poskytovat krytí odpovědnosti za újmu, ať už odpovědnosti profesní nebo jiné, která má charakter nahodilosti.

2.2.2 Územní rozsah pojistné ochrany

Druhým kritériem pro zvážení rozsahu přijímaného rizika je územní rozsah pojištění. Pojistná ochrana je přitom koncipována jednoznačně s ohledem na potřeby pojištěného a je vymezena prostorem, v němž daný subjekt provozuje svou činnost, případně v němž realizuje produkty své činnosti.⁵⁵ Standartně bývá územní rozsah pojistné ochrany na tuzemském pojistném trhu vymezen pro Českou republiku, Evropu a celý svět, s výjimkou USA a Kanady obvykle představující výluky z pojištění. Územní rozsah je podrobněji upraven konkrétní pojistnou smlouvou stanovující vymezené území, na němž může vzniknout pojistná událost.

⁵³ ZÁRYBNICKÁ, Jana a Karel SCHELLE. *Pojištění odpovědnosti za škodu: (historie a současnost)*. Ostrava: Key Publishing, 2010. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-061-3. s. 131

⁵⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2772 odst. 2

⁵⁵ ZÁRYBNICKÁ, Jana a Karel SCHELLE. *Pojištění odpovědnosti za škodu: (historie a současnost)*. Ostrava: Key Publishing, 2010. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-061-3. s. 137

V produktech profesního odpovědnostního pojištění bývá územní rozsah obvykle vymezen pro území České republiky, avšak je potřeba přihlížet ke konkrétní profesní činnosti. Většinou bývá k dispozici možnost rozšíření pojistné ochrany na území Slovenské republiky, případně území ostatních států Evropské unie. Územní rozsah pojistné ochrany by měl odpovídat prostoru, v němž pojištěný vykonává své profesní aktivity, respektive prostoru, ve kterém hrozí vysoké riziko vzniku újmy. V případě rozšíření územního rozsahu pojištění zpravidla dochází k navýšení ceny pojistného, neboť se určitým způsobem zvyšuje i pojistné riziko. Při stanovení územního rozsahu pojistné ochrany je potřeba respektovat i věcný rozsah pojištění, a to především s ohledem na povahu dané profese.

2.2.3 Věcný rozsah pojistné ochrany

Pojistnou ochranu škodových pojištění lze ve věcném rozsahu obecně pojímat jako pojištění zahrnující „vyjmenovaná pojistná nebezpečí“ neboli *named perils*, anebo „všechna pojistná nebezpečí“ jinak též *all risks*.⁵⁶ Pojištění odpovědnosti za újmu je sjednáváno jako pojištění proti vyjmenovaným pojistným nebezpečím, která jsou blíže specifikována v pojistných podmínkách a dané pojistné smlouvě. Ve zmíněném druhu pojištění pojistitel v rozsahu věcné pojistné ochrany nepřebírá všechna rizika, nýbrž stanoví omezené krytí.

Pojistná nebezpečí, která jsou v pojistných podmínkách vyloučena ze základního rozsahu pojištění, lze rozdělit na pojistná nebezpečí standartně pojistitelná formou připojištění, dále obtížně pojistitelná a obvykle nepojistitelná.⁵⁷ Pojištění profesní odpovědnosti je specifickou kategorií pojištění s poměrně širokým základním rozsahem pojistné ochrany. V základním rozsahu ochrany je pojištěním kryta především povinnost k náhradě újmy na zdraví, újmy na věci a finanční škody, jak vyplývá z pojistných podmínek různých pojišťovacích společností na českém pojistném trhu.

Odpovědnost za újmu na zdraví je významná zejména pro osoby, které výkonem svých profesních aktivit poskytují zdravotní službu, například pro lékaře

⁵⁶ ZÁRYBNICKÁ, Jana a Karel SCHELLE. *Pojištění odpovědnosti za škodu: (historie a současnost)*. Ostrava: Key Publishing, 2010. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-061-3. s. 137

⁵⁷ ZÁRYBNICKÁ, Jana a Karel SCHELLE. *Pojištění odpovědnosti za škodu: (historie a současnost)*. Ostrava: Key Publishing, 2010. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-061-3. s. 138

či stomatology. Při výkonu zdravotnické praxe je obecně vyšší míra rizikovosti vzniku chyb, při nichž může pojištěný způsobit třetí osobě výraznou újmu na zdraví a následné náhrady újmy mohou být extrémně vysoké.

Pro některé druhy profesí je v základním rozsahu pojištění zahrnuta též odpovědnost za újmu na věcech převzatých pojištěným v souvislosti s výkonem profesní činnosti. Takové rozšíření ochrany je nezbytné pro výkon profesí, při nichž osoby například přebírají doklady, dokumentaci, smlouvy, cenné papíry apod.⁵⁸ Rozšířený základní rozsah pojistné ochrany je takto sjednáván v případě advokátů, notářů, dražebníků, insolvenčních správců a dalších. Odpovědnost za finanční škody je obsažena v rámci většiny pojistných produktů poskytujících pojištění různých druhů profesních odpovědností. V praxi se vyskytuje vyšší riziko vzniku finanční újmy například v oblasti daňového poradenství.

Problematika pojištění profesní odpovědnosti zahrnuje širokou škálu různorodých profesí, z tohoto důvodu bude i rozsah pojistné ochrany upravený v pojistné smlouvě obsahovat odlišná pojistná rizika, jež nejlépe reflektují odpovědnost konkrétní profesní činnosti.

Rizika standartně pojistitelná formou připojištění zakládají možnost na straně klienta, aby prostřednictvím dobrovolného připojištění rozšířil základní rozsah pojistné ochrany na další pojistná rizika. Připojištěním může být v pojistné smlouvě ujednáno například pojistné krytí vztahující se na věci třetích osob, dále nemajetkovou újmu na přirozených právech člověka, zpětné krytí či uplatnění újmy po skončení pojištění.

Součástí pojistných podmínek, podle nichž má být uzavřena pojistná smlouva, jsou též výluky z pojištění. Podstatou výluk z pojištění je úprava podmínek, za nichž pojistitel není povinen plnit.⁵⁹ Výluky totiž představují specifická pojistná rizika, která pojistitelé nezahrnují do pojištění zejména z důvodu vysokého přejímaného rizika, anebo protože pojistitel nemá dané riziko zahrnuté v pojistné smlouvě. Tradičně bývá v pojištění profesní odpovědnosti vyloučena újma vzniklá úmyslně nebo hrubou nedbalostí, ve výši a nad rámec dohodnuté

⁵⁸ ZÁRYBNICKÁ, Jana a Karel SCHELLE. *Pojištění odpovědnosti za škodu: (historie a současnost)*. Ostrava: Key Publishing, 2010. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-061-3. s. 181

⁵⁹ ČSOB POJIŠŤOVNA, A. S., ČLEN HOLDINGU ČSOB. *Výluka z pojištění* [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.csobpoj.cz/slovník-pojmu/vyluka-z-pojisteni>

limitace újm, činností, k níž není pojištěný oprávněn, z pracovněprávních a služebních vztahů, správou datové schránky, v rozporu s jinými právními předpisy, pomluvou, porušením mlčenlivosti a dalších výluk.⁶⁰ Z důvodu přesné a jasné úpravy vyloučeného rizika bývají pojistné podmínky poměrně rozsáhlé. I přes obdobné pojetí výluk z pojištění v produktech profesního odpovědnostního pojištění u většiny pojistitelů, existují určité odlišnosti, výše zmíněné výluky jsou spíše znázorněním často se vyskytujících podmínek, nikoli pravidlem. Vymezení věcného rozsahu pojistné ochrany se bude odvíjet především od pojistné smlouvy sjednané smluvními stranami.

2.3 Rámcové smlouvy ve spojitosti s profesními komorami

2.3.1 Profesní komory

„Výkon některých povolání, na jejichž řádném výkonu je výrazný veřejný zájem, je podmíněn členstvím ve veřejnoprávní korporaci, která je nositelem veřejné správy na úseku výkonu takového povolání.“⁶¹ Zmíněným nositelem veřejné správy jsou profesní komory, které jsou zřizovány zákonem a za svou činnost jsou odpovědné. Jejich hlavním účelem je zejména dohlížení nad řádným výkonem povolání, a zároveň hájení práv a profesních zájmů svých členů. Profesní komory jsou právnickými osobami veřejného práva, které se mimo jiné vyznačují svou hospodářskou a rozpočtovou nezávislostí na státu, který však prostřednictvím vykonavatelů veřejné správy vykonává v této oblasti zájmové samosprávy nad profesními komorami a jejich činnostmi dozor. Zásadní je též oprávnění profesních komor k vydávání stavovských předpisů, které jsou závazné pro jejich členy a případný výkon kárné pravomoci.

Statutární předpisy, které jsou vydávány profesními komorami prostřednictvím jejich orgánů v různé formě (stavovské předpisy, vnitřní předpisy, řády atd.) nejsou obecně závazné a nejsou právním předpisem.⁶² Primárně jsou

⁶⁰ GENERALI ČESKÁ POJIŠŤOVNA A.S. *Zvláštní pojistné podmínky pro pojištění profesní odpovědnosti* [online]. [cit. 2024-02-16]. Dostupné z: https://www.generaliceska.cz/documents/20183/64633/pojisteni_profesni_odpovednosti.pdf/f3823c1e-f975-46b7-9cca-0aefdccc96c

⁶¹ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 3. vydání. Beckovy právnické učebnice. Praha: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-919-8. s. 128

⁶² KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 3. vydání. Beckovy právnické učebnice. Praha: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-919-8. s. 130

statutární předpisy závazné pro členy dané profesní komory, přičemž okruh osob, které zavazují, může být širší, vyplývá-li to z dikce příslušné zákonné úpravy.

Profesní komory s povinným členstvím sdružují samostatně výdělečné fyzické osoby v určitých povoláních, kde je dán silný veřejný zájem na jejich řádném výkonu.⁶³ Kromě obecných předpokladů musí osoby pro vznik svého členství zpravidla splňovat požadavek dosažení určitého stupně vzdělání, dále absolvování požadované praxe a vykonání profesní zkoušky. Za splnění stanovených požadavků vzniká osobě zpravidla subjektivní veřejné právo na přijetí za člena dané profesní komory. Pouze v případě Notářské komory ČR a Exekutorské komory ČR je počet členů omezen a z tohoto důvodu probíhají ohledně volných míst výběrová řízení.

Jednotlivé profesní komory jsou zřizovány zákony, které zároveň upravují práva a povinnosti členů a pojednávají o jednotlivých orgánech profesních komor, včetně zakotvení jejich pravomoci a působnosti. V České republice působí celkem 12 profesních komor, kterými jsou Česká advokátní komora, Česká lékařská komora, Česká stomatologická komora, Česká lékárnická komora, Komora veterinárních lékařů České republiky, Česká komora architektů, Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, Komora daňových poradců České republiky, Komora patentových zástupců České republiky, Notářská komora České republiky, Exekutorská komora České republiky a Komora auditorů České republiky.⁶⁴

2.3.2 Rámcové smlouvy sjednávané profesními komorami

Členové profesních komor mají zákonem stanovenou povinnost uzavřít profesní odpovědnostní pojištění a udržovat jej po celou dobu výkonu své profesní činnosti. Jednou z možností je uzavření rámcové smlouvy, která je sjednávána mezi profesní komorou a pojišťovnou. Rámcové smlouvy často obsahují výhodnější podmínky oproti pojistným smlouvám sjednávaným mezi pojišťovnou a členem profesní komory individuálně. Profesní komory se tímto způsobem pokouší zajistit svým členům co nejvýhodnější podmínky nabízené na pojistném trhu, v praxi je tedy uzavírání rámcových pojistných smluv poměrně běžnou záležitostí.

⁶³ Nález Ústavního soudu ze dne 16. 4. 2003, sp. zn. I. ÚS 181/01

⁶⁴ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 3. vydání. Beckovy právnické učebnice. Praha: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-919-8. s. 129

Podstatné je však zmínit, že členové nemají povinnost využívat rámcové smlouvy a je pouze na jejich osobní preferenci, zda se rozhodnou jít spíše cestou uzavření individuální pojistné smlouvy. V případě sjednání individuálního pojištění profesní odpovědnosti za újmu je člen povinen předložit doklad osvědčující jeho pojištění dané profesní komoře, která následně zkontroluje, zda pojistná smlouva splňuje požadavky stanovené právním předpisem, zejména limit pojistné ochrany. Blíže je o individuálních smlouvách pojednáno v následující kapitole.

Hromadné pojištění je pro členy výhodné z důvodu nižší ceny, snadnějšího sjednání, a zároveň z důvodu odpadnutí povinnosti předkládat pojišťovně každoročně doklad osvědčující uzavření pojistné smlouvy. Podmínky ujednané v rámcových pojistných smlouvách splňují požadavky stanovené zákony zakotvujícími povinnost uzavření profesního odpovědnostního pojištění. Za benefity tohoto způsobu pojištění je možné považovat i skutečnost, že konkrétní profesní komora má dostupné přesné informace o svých pojištěných členech a členům odpadá požadavek na předložení dokladu o pojištění. Profesní komora vystupuje v pozici pojistníka, přičemž zabezpečuje pojistné potřeby svých pojištěných členů. Členové komory, kteří jsou součástí pojištění mají povinnost zaplatit pojistné.

Pokud se člen profesní komory přihlásí k hromadnému pojištění, nepřichází ani o možnost sjednání připojištění. Rámcové smlouvy často obsahují různé varianty rozšíření základního pojistného krytí spolu s uvedením cenové výše příplatku za připojištění, za které je pojištěný povinen zaplatit, pokud se pro rozšíření pojistné ochrany rozhodne. Může se jednat například o navýšení limitu pojistného plnění, povinnost pojištěného k náhradě škody na věcech třetích osob, povinnost pojištěného k náhradě škody na odložených věcech návštěvníků a další.⁶⁵

Při sjednávání rámcových smluv bývá profesními komorami často využíváno služeb pojišťovacích makléřů. Vytváření rámcových smluv profesního odpovědnostního pojištění je obecně poměrně složitým a administrativně náročným procesem, při kterém musí být zohledněna veškerá profesní rizika konkrétní profesní činnosti.

⁶⁵ ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Dodatek č. 33 k rámcové pojistné smlouvě č. 2904309313* [online]. [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/dodatek-c-33_rs_cak-2024_final-pro-tisk.pdf

2.4 Individuální pojistné smlouvy

Druhou variantu pojištění profesní odpovědnosti za újmu představuje sjednání individuální pojistné smlouvy s pojišťovnou, která tento pojistný produkt nabízí. Ne všechny pojišťovny totiž mají ve svém portfoliu profesní odpovědnostní pojištění, o čemž blíže pojednává kapitola 3.3 této práce. Zákony stanovující povinnost sjednání pojištění profesní odpovědnosti pro určité profese mohou zároveň upravovat požadavky na limitaci pojistného plnění a další podrobnosti. Při sjednávání individuální pojistné smlouvy existuje vyšší riziko nesplnění zákonem vyžadovaných náležitostí a s tím spojené důsledky, kterými může být například nevyplacení pojistného plnění při vzniku povinnosti k náhradě újmy. Individuální smlouvy bývají sjednávány na dobu jednoho roku s automatickým prodloužením.

Pokud se rozhodne sjednat individuální pojištění člen profesní komory, je zapotřebí následně předložit ve stanovené lhůtě té konkrétní komoře doklad osvědčující jeho samostatné pojištění pro příslušný kalendářní rok. Při sjednávání pojištění jsou členové vázáni minimálními limity pojistného plnění z pojištění (tzv. pojistné částky).⁶⁶ Limity pojistného plnění obecně vyplývají ze zákonů či stavovských předpisů, přičemž je zapotřebí přihlížet i k míře rizikovosti poskytovaných služeb.

⁶⁶ ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8. s. 27

3 Poskytovatelé pojištění

3.1 Právní úprava a podmínky výkonu pojišťovací činnosti

Stávající právní úprava soukromého pojišťovnictví je zakotvena zejména v zákoně č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, jehož předmětem je především úprava podmínek provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti a dohled v oblasti pojišťovnictví. Tuzemská právní úprava je přitom průběžně harmonizována s unijní právní úpravou. V této souvislosti bylo významné přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES ze dne 25. listopadu 2009 o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II) (Přepřacované znění), která byla do českého právního řádu implementována zákonem č. 304/2016 Sb., jímž zároveň došlo k novelizaci výše zmíněného zákona o pojišťovnictví.

Na základě čl. 183 až 185 této směrnice, a též na základě směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/97 ze dne 20. ledna 2016 o distribuci pojištění (přepřacované znění), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/411 a nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2019/1935 vznikl zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění. Tento zákon poskytuje podstatnou úpravu činnosti osob oprávněných zprostředkovávat pojištění nebo zajištění, včetně práv a povinností při distribuci pojištění nebo zajištění a působnosti právních orgánů v této oblasti. Oblast pojišťovnictví je upravena mimo zmíněné též řadou dalších zákonů, vyhlášek a jiných předpisů.

Pojišťovací činností se dle ustanovení § 3 odst. 1 písm. f) zákona o pojišťovnictví rozumí „*přebírání pojistných rizik na základě uzavřených pojistných smluv a plnění z nich, přičemž součástí pojišťovací činnosti jsou činnosti přímo vyplývající z povolené pojišťovací činnosti, zejména činnosti související se vznikem pojištění a jeho správou, likvidace pojistných událostí, poskytování asistenčních služeb, investování, uzavírání smluv pojišťovnou se zajišťovny o zajištění závazků pojišťovny vyplývajících z jí uzavřených pojistných smluv a činnost směřující k předcházení vzniku škod a zmírňování jejich následků.*“⁶⁷ Přebírání pojistných rizik do pojištění je přitom základním znakem pojišťovací činnosti.

⁶⁷ Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, §3 odst. 1 písm. f)

Provozovat pojišťovací činnost je na území České republiky oprávněna jen tuzemská pojišťovna, které bylo uděleno povolení od České národní banky, dále pojišťovna z třetího státu, které bylo Českou národní bankou uděleno povolení k provozování takové činnosti, případně pojišťovna z jiného členského státu, která takto činí na základě práva zřizovat pobočky nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby.

Přitom je potřeba přihlídnout k výjimkám z působnosti zákona o pojišťovnictví. Na základě § 2 se tento zákon nevztahuje na provádění nemocenského pojištění, důchodového pojištění, penzijního připojištění se státním příspěvkem, důchodového spoření, doplňkového penzijního spoření, zaměstnaneckého penzijního pojištění, úrazového pojištění zaměstnanců a veřejného zdravotního pojištění.

Povolení k provozování pojišťovací činnosti uděluje tuzemské pojišťovně Česká národní banka na základě elektronické žádosti a při splnění zákonných podmínek. Pojišťovny vykonávají svou činnost s odbornou péčí, obezřetným způsobem a v rozsahu jim uděleného povolení. Za tímto účelem udržují pojišťovny po celou dobu své činnosti funkční a efektivní řídicí a kontrolní systém. Dohled v pojišťovnictví vykonává Česká národní banka, která tak činí především v zájmu ochrany pojistníků, pojištěných, oprávněných osob, a též s ohledem na zachování finanční stability pojišťoven a zajišťoven, dle ustanovení § 84 odst. 1 zákona o pojišťovnictví. Česká národní banka zároveň vede seznam pojišťoven provozujících pojišťovací činnost. V současné době je Českou národní bankou evidováno celkem 43 pojišťovacích společností v České republice.⁶⁸

3.2 Distribuce pojištění

Zásadní změny právní úpravy v oblasti pojišťovnictví přinesl výše zmíněný zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění (dále jen „ZDPZ“) účinný od 1. 12. 2018, který se věnuje tematice poskytování či zprostředkování pojištění. Distribuce pojištění je tedy zákonem chápána jakožto poskytování nebo zprostředkování pojištění. Přestože tyto pojmy nejsou synonymní, charakterizovány jsou zde výčtem činností s poměrně obdobným obsahem.

⁶⁸ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Seznam pojišťovacích společností* [online]. [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/seznamy-instituci-pro-potreby-menove-a-financni-statistiky/seznam-ic/

Podstatou je jednání spočívající zejména v nabízení možnosti sjednat, změnit nebo ukončit pojištění, včetně srovnávání pojištění, předkládání návrhů na sjednání, změnu nebo ukončení pojištění, provádění dalších přípravných prací a sjednání či změně pojištění. Zprostředkování dle zákona spočívá i v pomoci při správě pojištění a při uplatňování práv z pojištění.

Pojišťovací zprostředkovatelem je ten, kdo jako podnikatel zprostředkovává pojištění nebo zajištění, jedná se tedy o podnikatelskou činnost. Zprostředkovávat pojištění, případně zajištění mohou pouze osoby splňující zákonné požadavky a podmínky. Osobami oprávněnými poskytovat pojištění a zajištění jsou dle ustanovení § 5 ZDPZ samostatný zprostředkovatel, vázaný zástupce, doplňkový pojišťovací zprostředkovatel, pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika. *Zákon definuje čtyři kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů s tím, že každé z nich přiznává jiné (odlišné) postavení v distribučním řetězci, rozdílně definuje podmínky pro vznik oprávnění k jejich činnosti a rozdílná jsou i jejich některá práva a povinnosti.*⁶⁹ Základní podmínkou výkonu zprostředkovatelské činnosti je zápis v dané kategorii v registru vedeném Českou národní bankou.

Možnost zprostředkovávat pojištění mají též pojišťovny, v případě zprostředkování zajištění mají takové oprávnění i zajišťovny. *Jde o osoby, které svoji hlavní činnost (pojištění a zajištění) vykonávají na základě jiného zákona, ale pro případ, kdy zprostředkovávají pojištění nebo zajištění pro jinou pojišťovnu, případně zajišťovnu, se tato činnost řídí tímto zákonem a pojišťovna nebo zajišťovna jsou připodobeny samostatnému zprostředkovateli.*⁷⁰

V ustanovení § 2 písm. o) ZDPZ je upraveno šest skupin odbornosti, které lze chápat jako určité požadavky na odbornou způsobilost při distribuování konkrétního pojištění. Jedná se o jednu skupinu odbornosti pro distribuci životního pojištění, čtyři skupiny pro distribuci neživotního pojištění a jednu skupinu pro distribuci zajištění. Rozsah odborných znalostí a dovedností je detailněji upraven v § 57 ZDPZ a v prováděcí vyhlášce č. 195/2018 Sb., o odborné způsobilosti pro distribuci pojištění.

⁶⁹ JEŽDÍK, Jan, BERAN, Jiří, PĚNČÍKOVÁ, Lenka. Zákon o distribuci pojištění a zajištění. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-884-9. s. 40

⁷⁰ JEŽDÍK, Jan, BERAN, Jiří, PĚNČÍKOVÁ, Lenka. Zákon o distribuci pojištění a zajištění. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-884-9. s. 41

Z důvodu zajištění řádného provozování činností upravuje ZDPZ podrobná pravidla distribuce. V části čtvrté tohoto zákona je poskytnuta především úprava pravidel kontroly činnosti a střetu zájmů, pravidel pro rozložení odměny, zastoupení, produktového řízení, oprávnění přijímat pojistné a zprostředkovávat výplatu pojistného plnění. Část šestá zákona je následně zaměřena na stanovení pravidel jednání, kde mimo jiné vyvstává požadavek, aby byla distribuce pojištění činěna s odbornou péčí. Jednání pojišťovny a pojišťovacího zprostředkovatele je přitom kvalifikované, čestné, spravedlivé, v nejlepším zájmu zákazníka a při zachování povinnosti mlčenlivosti.

Dohled nad dodržováním povinností osob vztahujících se k distribuci pojištění vykonává Česká národní banka a osoby jsou přitom povinny poskytnout potřebnou součinnost. Česká národní banka zároveň spravuje registr poskytovatelů pojištění a zajištění, který je veden v elektronické podobě, dle § 40 zákona o distribuci pojištění a zajištění. Mezi osoby zapisované do registru je řazen samostatný zprostředkovatel, vázaný zástupce, doplňkový pojišťovací zprostředkovatel, pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika a akreditovaná osoba. Samotná správa elektronické databáze obsahuje technický provoz a zápisy do registru a dále zabezpečení veřejného přístupu k registru prostřednictvím internetových stránek České národní banky.

3.3 Pojištění profesní odpovědnosti na pojistném trhu v ČR

Na českém pojistném trhu se vyskytuje poměrně mnoho pojistitelů nabízejících různé pojistné produkty, mezi které lze řadit i pojištění profesní odpovědnosti. Seznam subjektů oprávněných k poskytování pojištění je veden Českou národní bankou, která jej na svých internetových stránkách průběžně aktualizuje. Na základě údajů ze seznamu pojišťovacích společností v České republice platnému ke dni 31. prosince 2023 působí na pojistném trhu v České republice celkem 43 pojišťovacích společností evidovaných Českou národní bankou.⁷¹

⁷¹ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Seznam pojišťovacích společností* [online]. [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/seznamy-instituci-potreby-menove-a-financni-statistiky/seznam-ic/

Pojišťovny, jako instituce specializované na přebírání rizika za individuální subjekty, nabízejí pro určitý druh příčin realizace nebezpečí celou škálu různých produktů pojištění odpovědnosti.⁷²

Jednotlivé pojišťovny disponují odlišnými portfolii pojistných produktů, které při své činnosti nabízejí. Nenalezneme tedy veškeré pojistné produkty u všech pojišťoven, zároveň i v případě stejného či obdobného pojistného produktu mohou být následně odlišné pojistné podmínky různých pojišťovacích společností.

Přes velký počet pojišťovacích společností, nenabízí všechny z nich pojištění profesní odpovědnosti, neboť se jedná o specifický produkt s poměrně složitou konstrukcí. Pojištění profesní odpovědnosti by se dalo považovat za náročnější pojistný produkt zejména po stránce administrativní. Nabízejí jej tedy především pojišťovny s většími administrativními možnostmi.

Zásadní je zmínit i skutečnost, že nabídka je dále limitována též konkrétním druhem profese. Pojišťovny, které totiž poskytují pojištění profesní odpovědnosti, nabízí zpravidla pojistné produkty vztahující se pouze na některé z profesí, pro které je ze zákona dána povinnost uzavřít pojištění.

Na pojistném trhu v České republice nabízí v současné době pojistný produkt pojištění profesní odpovědnosti například Generali Česká pojišťovna a.s.,⁷³ Allianz pojišťovna, a.s.,⁷⁴ Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group,⁷⁵ ČSOB Pojišťovna, a. s., člen holdingu ČSOB,⁷⁶ Slavia pojišťovna a.s.⁷⁷ a další pojišťovny.

⁷² DUCHÁČKOVÁ, Eva a Jaroslav DAŇHEL. *Pojistné trhy: změny v postavení pojišťovnictví v globální éře*. Praha: Professional Publishing, 2012. ISBN 978-80-7431-078-2. s. 134

⁷³ GENERALI ČESKÁ POJIŠŤOVNA A.S. *Zvláštní pojistné podmínky pro pojištění profesní odpovědnosti* [online]. [cit. 2024-02-16]. Dostupné z: https://www.generaliceska.cz/documents/20183/64633/pojisteni_profesni_odpovednosti.pdf/f3823c1e-f975-46b7-9cca-0aefdccc96c

⁷⁴ ALLIANZ POJIŠŤOVNA, A.S. *Profesní odpovědnost* [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: https://www.allianz.cz/cs_CZ/pro-firmy/pro-podnikatele/profesni-odpovednost.html

⁷⁵ KOOPERATIVA POJIŠŤOVNA, A.S., VIENNA INSURANCE GROUP. *Pojištění odpovědnosti podnikatelů* [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.koop.cz/pojisteni/pojisteni-odpovednosti/pojisteni-pro-podnikatele>

⁷⁶ ČSOB POJIŠŤOVNA, A. S., ČLEN HOLDINGU ČSOB. *Pojištění profesní odpovědnosti*. [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.csobpoj.cz/pojisteni/podnikatele-firmy/profesni-odpovednost>

⁷⁷ SLAVIA POJIŠŤOVNA A.S. *Pojištění profesní odpovědnosti* [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://slavia-pojistovna.cz/podnikatele-a-firmy/odpovednost/pojisteni-profesni-odpovednosti/>

4 Pojištění profesní odpovědnosti u vybraných profesí

Tematika pojištění profesní odpovědnosti zahrnuje mnoho odlišných profesních oblastí. Jelikož se jedná o takto širokou oblast, zaměřuji se podrobněji v této části práce pouze na některé vybrané profesní činnosti, zejména profese právnické. Konkrétně se jedná o profese advokáta, notáře a soudního exekutora. Zákon výslovně stanoví povinnost sjednat pro tyto činnosti profesní odpovědnostní pojištění, které kryje odpovědnost za újmu způsobenou při poskytování těchto odborných služeb.

4.1 Profesní odpovědnostní pojištění advokáta

4.1.1 Profese advokáta

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii (dále jen „AZ“) upravuje postavení a činnost advokáta, včetně požadavků, které musí osoba splňovat, aby mohla profesi advokáta vykonávat. Advokát je přitom jedinou profesí, při které může osoba vykonávající tuto činnost poskytovat právní pomoc ve všech věcech.

„Advokátem je ten, kdo je zapsán v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou.“⁷⁸ Zmíněná profesní komora představuje orgán samosprávy advokátů. Zapsání do seznamu advokátů předchází splnění řady podmínek na straně osoby, která o zapsání žádá. Osoba musí splňovat požadavek plné svéprávnosti a bezúhonnosti. Musí se jednat o osobu, která získala vysokoškolské vzdělání v oboru právo v magisterském studijním programu studiem na vysoké škole v České republice, anebo studiem na vysoké škole v zahraničí, je-li takové vzdělání uznáváno za rovnocenné v České republice.

Další podmínku představuje vykonání alespoň tříleté právní praxe jako advokátní koncipient, za kterou lze považovat též například praxi notáře, soudce, státního zástupce, notářského a exekutorského kandidáta či koncipienta, justičního čekatele, soudce Ústavního soudu atd. *„Česká advokátní komora může uznat za právní praxi advokátního koncipienta i jinou právní praxi.“⁷⁹* Následnou

⁷⁸ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, § 4

⁷⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6. s. 113

podmínkou je složení advokátní zkoušky, za kterou lze *ex lege* pokládat též jiné profesní zkoušky, například justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, závěrečnou zkoušku státního zástupce, notářskou zkoušku či exekutorskou zkoušku. Po úspěšném složení zkoušky, splnění veškerých požadavků, uhrazení poplatku za zápis do seznamu advokátů a složení slibu do rukou předsedy České advokátní komory zapíše komora osobu jako advokáta do seznamu advokátů České advokátní komory. Advokátovi je nejpozději do jednoho týdne po zápisu do seznamu advokátů vydáno osvědčení o zápisu do seznamu advokátů a identifikační průkaz advokáta, kterým advokát prokazuje způsobilost k poskytování právní služby.⁸⁰

Advokát vykonává advokacii samostatně nebo společně s jinými advokáty jako společník sdružení nebo jako společník veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti nebo společnosti s ručením omezeným, pokud je předmětem podnikání této společnosti pouze výkon advokacie a společníky jsou pouze advokáti, nebo jako společník zahraniční společnosti nebo v pracovním poměru.⁸¹

Zánik oprávnění k výkonu advokacie spočívá v ukončení výkonu advokacie, který je spojen s vyškrtnutím advokáta ze seznamu advokátů. Může se tak stát *ex lege*, nastane-li některý z důvodů vyškrtnutí, anebo na základě rozhodnutí České advokátní komory. V prvním případě Komora pouze ověřuje existenci zákonem předvídané skutečnosti, ve druhém vede o vyškrtnutí správní řízení.⁸²

Taxativní výčet důvodů pro vyškrtnutí advokáta ze seznamu advokátů upravuje § 7b AZ. K těmto důvodům lze řadit smrt advokáta, případně prohlášení advokáta za mrtvého, dále omezení svéprávnosti advokáta, uložení kárného opatření vyškrtnutí ze seznamu advokátů, prohlášení konkurzu na majetek advokáta nebo společnosti, v níž advokát vykonává advokacii jako společník této společnosti, a též vyškrtnutí na základě písemné žádosti advokáta. Česká advokátní komora zaznamená vyškrtnutí advokáta ze seznamu advokátů bez odkladu, nejpozději však do jednoho měsíce poté, co se o něm dozvěděla.⁸³ V závislosti na

⁸⁰ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, § 5d odst. 1

⁸¹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6. s. 113

⁸² SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, VYCHOPEŇ, Martin, KRYM, Ladislav, PEJCHAL, Aleš a kol. *Zákon o advokacii*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7179-248-2. s. 61

⁸³ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, § 7b odst. 2

konkrétním důvodu vyškrtnutí vyrozumí Česká advokátní komora osobu, jíž se vyškrtnutí týká nebo osoby jí blízké, pokud jsou známy. Provedení zmíněného záznamu má pouze deklaratorní účinky, neboť oprávnění k výkonu advokacie zaniká již dnem, kdy nastala některá z rozhodných událostí.⁸⁴

Důvody pro zahájení správního řízení Českou advokátní komorou jsou stanoveny opět taxativně, a to v ustanovení § 8 a § 10 AZ. Jedním z těchto důvodů je skutečnost, že osoba byla do seznamu advokátů zapsaná, aniž by splňovala zákonné předpoklady pro zápis, přičemž lhůta pro vyškrtnutí osoby je zákonem stanovena do jednoho roku ode dne, kdy se Česká advokátní komora o nesplněné podmínce dozvěděla. Jedná se tedy o případ, kdy je zákonem stanoveno časové omezení vztahující se k možnosti nápravy vyškrtnutím zapsané osoby. Další důvod spočívá v pravomocném odsouzení advokáta k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za úmyslný trestný čin, který byl spáchán v souvislosti s výkonem advokacie. Dále může dojít k vyškrtnutí v důsledku pravomocného odsouzení advokáta za jiný úmyslný trestný čin než ten, který byl spáchán v souvislosti s výkonem advokacie, anebo z důvodu odsouzení k jinému trestu než nepodmíněnému trestu odnětí svobody, ohrožuje-li trestná činnost důvěru v řádný výkon advokacie. „*Ohrožení důvěry v řádný výkon advokacie musí být vyvoláno konkrétní trestnou činností tohoto advokáta, za kterou byl pravomocně odsouzen.*“⁸⁵ Zároveň musí být splnění této podmínky řádně odůvodněno v daném rozhodnutí České advokátní komory o vyškrtnutí ze seznamu advokátů. Advokacie je vykonávána řádně, pokud advokát při jejím výkonu dodržuje zákon a ostatní právní a stavovské předpisy a pokud se v jejich mezích řídí pokyny klientů, na advokáta jsou tedy kladeny značné nároky nejen v rámci jeho profese, ale i v jeho běžném životě.⁸⁶

Ze seznamu advokátů vyškrtne Česká advokátní komora též advokáta, který je vůči komoře v prodlení delším než šest měsíců se zaplacením povinné platby, ať už příspěvku na činnost komory či jiné platby, kterou nezaplatil ani v dodatečně lhůtě jednoho měsíce po předchozí výzvě k úhradě platby s řádným poučením o následcích. K vyškrtnutí advokáta ze seznamu advokátů dochází na podkladě

⁸⁴ ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8. s. 14

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 2. 2007, č. j. 4 As 7/2006-73

⁸⁶ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, VYCHOPEŇ, Martin, KRYM, Ladislav, PEJCHAL, Aleš a kol. *Zákon o advokacii*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7179-248-2. s. 65

rozhodnutí vydaném Českou advokátní komorou ve správním řízení. Zásadním důvodem pro vyškrtnutí, který se přímo dotýká tématu této práce, je porušení povinnosti advokáta být profesně pojištěn podle ustanovení § 24a odst. 1 AZ, alespoň ve výši minimálního limitu pojistného plnění z pojištění.

Pakliže Česká advokátní komora v uvedených případech rozhodne o vyškrtnutí, zaznamená tuto informaci v seznamu advokátů bez odkladu, nejpozději však do jednoho měsíce poté, co se rozhodnutí o vyškrtnutí stalo vykonatelným. Proti rozhodnutí o vyškrtnutí ze seznamu advokátů učiněnému v souladu s ustanovením § 55c odst. 1 písm. b) je osoba oprávněna obrátit se prostřednictvím žaloby na soud, aby o jejím právu rozhodl, na základě § 55b písm. f) AZ.

4.1.2 Povinnosti advokáta

Základní povinnosti advokáta vycházejí zejména z ustanovení § 16 až 31 AZ a též ze stavovských předpisů, kde výrazně působí úprava obsažená v usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (tzv. etický kodex) ve znění pozdějších předpisů. V ustanovení § 16 odst. 1 AZ je vyjádřeno, že advokát je povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny, přičemž tak činí v mezích zákona, podzákoných norem a stavovských předpisů, pokud by nastal rozpor mezi pokyny klienta a právními nebo stavovskými předpisy, není advokát takovými pokyny vázán.

Navazující ustanovení § 16 odst. 2 určuje, že je advokát povinen jednat čestně a svědomitě, za důsledného využití veškerých zákonných prostředků, v jejichž rámci uplatňuje v zájmu klienta vše, co dle svého přesvědčení pokládá za prospěšné. Může docházet k jistému rozporu mezi požadavky klienta a záměry advokáta při postupu ve věci, v takové situaci bude zvláště záležet na advokátovi, aby kvalifikovaně a srozumitelně vysvětlil klientovi důvody, proč jím požadovaný krok nedoporučuje použít a jaké následky pro klientovu věc to může mít.⁸⁷

Obecnou povinností advokáta vycházející z ustanovení § 24a až § 24c AZ je povinnost být pojištěn pro případ odpovědnosti za újmu způsobenou poskytováním právních služeb, o níž bude blíže pojednáno v následujících

⁸⁷ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, VYCHOPEŇ, Martin, KRYM, Ladislav, PEJCHAL, Aleš a kol. Zákon o advokacii. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7179-248-2. s. 107

kapitolách. K dalším obecným povinnostem náleží povinnost advokáta mít na území České republiky sídlo, ve kterém je advokát ve stanovenou dobu k zastížení, při výkonu své profesní činnosti používat označení advokát, odmítnout poskytnutí právních služeb upravených v ustanovení § 19 AZ a ustanovení § 8 zmíněného etického kodexu, vypovědět smlouvu o poskytování právních služeb v souladu s ustanovením § 20 odst. 1 AZ, a též povinnost vedení přiměřené dokumentace o poskytovaných právních službách.

Kromě výše uvedených obecných povinností má advokát mnoho dalších povinností směřujících v největší míře vůči klientovi, kterému jsou poskytovány právní služby, zároveň má řadu povinností vůči České advokátní komoře a advokátnímu stavu.⁸⁸ Z dalších povinností vůči klientovi lze uvést povinnost zachování mlčenlivosti zakotvenou v § 21 AZ, není-li advokát této povinnosti zproštěn, dále povinnost činit neodkladné úkony po ukončení poskytování právních služeb, aby klient neutrpěl újmu na svých právech, anebo povinnost ustanovit jiného advokáta svým zástupcem, nastane-li jakákoliv překážka ve výkonu advokacie, na základě ustanovení § 27 AZ. Advokát má povinnost svého klienta řádně informovat o průběhu a postupech při vyřizování věci a poskytnout mu včas vysvětlení a podklady sloužící k uvážení o dalších příkazech. Povinností advokáta je též vedení záznamů o svých výkonech, informování klienta o nároku na bezplatnou právní pomoc, anebo povinnost po skončení poskytování právních služeb bez zbytečného odkladu odevzdat klientovi nebo jeho zástupci všechny pro věc významné písemnosti, které mu klient svěřil nebo které z projednávané věci vznikly.⁸⁹ Další povinnosti jsou detailněji upraveny etickým kodexem.

4.1.3 Odpovědnost advokáta za újmu

Úpravu odpovědnosti advokáta za újmu poskytuje v současné době zákon o advokacii, který představuje úpravu speciální vůči obecné úpravě obsažené v občanském zákoníku. V ustanovení § 24 AZ stanoví, že advokát odpovídá klientovi za újmu, kterou mu způsobil v souvislosti s výkonem advokacie. Jedná se tedy o zvláštní případ odpovědnosti vztahující se na situace, kdy advokát způsobil újmu svému klientovi. Úprava odpovědnosti advokáta za škodu způsobenou při

⁸⁸ ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Povinnosti advokáta* [online]. [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=40>

⁸⁹ ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Povinnosti advokáta* [online]. [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=40>

výkonu advokacie vyplývá ze zvýšených nároků, které jsou na advokátní stav kladeny z důvodu vyšší míry rizika spojené s jejich činností a z důvodu nezbytnosti zajištění důvěry ve vztahu mezi advokátem a klientem.⁹⁰ Oboustranná důvěra a otevřenost je totiž ve vztahu advokáta a klienta klíčová.

Za újmu způsobenou osobě v souvislosti s výkonem advokacie odpovídá klientovi advokát, anebo společnost či zahraniční společnost, vykonává-li advokát advokacii v těchto společnostech, dle ustanovení § 24 odst. 2 AZ. V případě zaměstnaného advokáta pak odpovídá klientovi za způsobenou újmu zaměstnavatel.

Zásadní je zmínit poměrně podstatné změny v pojetí rozsahu odpovědnosti advokáta, které nastaly spolu s účinností občanského zákoníku od 1. 1. 2014 a přijetím tzv. doprovodného zákona č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva. V souvislosti s přijetím doprovodného zákona byla totiž rozšířena odpovědnost advokáta, do té doby upravená v zákoně o advokacii jakožto odpovědnost za škodu, též na nemajetkovou újmu. Povinnost k náhradě újmy tedy zahrnuje nejen náhradu újmy na jmění (škody), ale stanoví-li to zvláštní zákon, zároveň odčinění nemajetkové újmy poskytnutím přiměřeného zadostiučinění.⁹¹

Odpovědnost advokáta je dle judikatury Nejvyššího soudu odpovědností objektivní, která je založena na současném splnění všech předpokladů, jimiž jsou výkon advokacie, vznik újmy a příčinná souvislost mezi výkonem advokacie a vznikem újmy.⁹² Přestože právní názory některých autorů se k objektivnímu principu nepřiklánějí, konstantní judikatura Nejvyššího soudu stanoví odpovědnost advokáta za odpovědnost objektivní bez zřetele na zavinění.

Zákon o advokacii v ustanovení § 24 odst. 4 zakotvuje určitý liberační důvod, neboť advokát se odpovědnosti zproští, pokud prokáže, že újmě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které na něm lze požadovat. Zmíněné ustanovení platí též pro společnost či zahraniční společnost. Prokazování liberačního důvodu žalovaným advokátem přichází v úvahu teprve ve chvíli, kdy

⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 25 Cdo 1734/2016

⁹¹ ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právní profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8. s. 16

⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1862/2001

žalobce prokázal potřebné předpoklady odpovědnosti.⁹³ Důkazní břemeno o tom, že v souvislosti s výkonem advokacie vznikla klientovi újma ze strany advokáta, nese totiž poškozený klient. Ten bude zpravidla v řízení před soudem prokazovat, že vznik újmy byl v příčinné souvislosti s výkonem advokacie, a též v jaké výši způsobená újma vznikla.

Příčinou vzniku odpovědnosti advokáta za újmu je pochybení při výkonu advokacie spočívající v porušení právní povinnosti při poskytování právních služeb nebo v souvislosti s touto činností. Právní povinnosti advokáta mohou vyplývat nejen ze zákona, nýbrž i ze stanovských předpisů, jak bylo nastíněno výše. Přes poměrně široké vymezení odpovědnosti advokáta, má však tato své limity plynoucí z povahy výkonu advokacie. Odpovědnost advokáta nastupuje až tehdy, bylo-li prokázáno, že advokát porušil povinnost, kterou po něm lze s ohledem na ustanovení § 16 AZ důvodně očekávat. Zejména bude pohlíženo na jeho znalost právních předpisů, schopnost jejich logické a vhodné aplikace, důsledné zastupování klienta, obstarávání jeho záležitostí podle smlouvy o poskytování právních služeb a provádění činností, které s tím úzce souvisejí.⁹⁴ Zda byl v daném případě činěn výkon advokacie řádně, je potřeba posuzovat v souvislosti s ustanovením § 16 AZ. Zároveň je nesprávný výkon advokacie potřeba posuzovat vždy s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu a charakteru pochybení advokáta.⁹⁵ Osobně se k těmto právním názorům vyplývajícím z judikatury přikláním. Zákonná úprava odpovědnosti advokáta za újmu způsobenou v souvislosti s výkonem advokacie reflektuje zvýšené nároky kladené na advokátní stav, a to zejména při zohlednění vyšší míry rizika spojené s výkonem advokacie, a též zmíněné nezbytnosti zajištění otevřenosti a důvěry ve vztahu mezi advokátem a klientem.

Poměrně častým pochybením advokátů je nedostatečné informování klienta o průběhu řízení nebo o možnosti podat opravný prostředek proti rozhodnutí, a dále nečinnost advokáta, v jejímž důsledku dojde například ke zmeškání lhůty k provedení daného úkonu.⁹⁶ Problematickou se může jevit otázka odpovědnosti advokáta za újmu způsobenou nesprávným právním názorem advokáta, neboť

⁹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2007/2009

⁹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 25 Cdo 1734/2016

⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2310/2013

⁹⁶ ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právníkové profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8. s. 18-19

klient se zpravidla obrací na advokáta s důvěrou v jeho odborné poskytování právních služeb, které v ideálním případě směřují k žádanému cíli. Může však nastat situace, kdy klient ve sporu i přes veškerou snahu advokáta neuspěje. Pokud advokát nijak nevybočil ze standardní odborné advokátní praxe, a zároveň se z jeho strany nejednalo o zcela zjevné odborné pochybení, nelze usuzovat odpovědnost advokáta za újmu jen v důsledku skutečnosti, že se jeho právní názor ve výsledku neprosadil.⁹⁷ Za měřítko správnosti poskytování právních služeb advokátem nelze tedy bez dalšího považovat úspěšnost ve sporu. Zároveň na advokáty nelze klást nepřiměřené požadavky, například předjímání budoucího vyřešení určité otázky judikaturou vyšších soudu v situaci, kdy je taková právní otázka v právní teorii i praxi sporná.⁹⁸

Judikatura Nejvyššího soudu se vyjadřuje též k otázce odpovědnosti advokáta za újmu v souvislosti s bezúplatným výkonem advokacie. Přestože je advokacie vykonávána zpravidla za odměnu, mohou nastat případy, kdy budou právní služby poskytnuty bezúplatně. Pro odpovědnost advokáta za újmu vůči klientovi je přitom bez významu, zda byla právní služba poskytována advokátem v daném případě za odměnu či bezúplatně, podstatné je pouze to, zda se jednalo o vadný výkon advokacie.⁹⁹ Skutečnost, že jsou právní služby poskytnuty advokátem bezúplatně totiž neznamená ztrátu charakteru těchto služeb jakožto výkonu advokacie.

V souvislosti s touto problematikou je třeba zmínit institut promlčení nároku na náhradu újmy. Spolu s rekodifikací soukromého práva došlo ke sjednocení právní úpravy promlčení, která je v současné době obsažena v občanském zákoníku. S ohledem na přechodná ustanovení občanského zákoníku, bude v konkrétním případě potřeba nejprve posoudit, zda došlo k porušení povinnosti advokátem před nabytím účinnosti občanského zákoníku dne 1. 1. 2014 nebo až poté. Pokud by totiž k porušení povinnosti došlo před tímto datem, posuzovala by se případná náhrada škody podle dřívější úpravy v závislosti na tom, zda se jednalo o poskytování služeb v souvislosti s výkonem podnikatelské činnosti nebo nikoli. Jestliže byly právní služby poskytovány klientovi v souvislosti s výkonem podnikatelské činnosti, pak dojde k aplikaci právní úpravy obsažené

⁹⁷ ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8. s. 19

⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 7. 2011, sp. zn. 25 Cdo 121/2010

⁹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 1. 2015, sp. zn. 25 Cdo 4009/2014

v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníku, v opačném případě se užije právní úprava obsažená v zákoně č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku. Délky subjektivních a objektivních lhůt jsou odlišné též podle toho, která právní úprava je na daný případ aplikována.

Dle současné úpravy stanovené občanským zákoníkem se právo na náhradu újmy obecně promlčuje ve tříleté subjektivní lhůtě běžící od okamžiku, kdy se poškozený o újmě a tom, kdo je k náhradě povinen dozvěděl.¹⁰⁰ Nejpozději se právo na náhradu újmy promlčuje v objektivní lhůtě deseti let ode dne, kdy újma vznikla, pokud však byla újma způsobena úmyslně, dojde k promlčení práva na její náhradu nejpozději za patnáct let ode dne vzniku dané újmy. V porovnání s dřívější právní úpravou poskytuje současná právní úprava možnost stran k ujednání kratší či delší promlčecí lhůty, která je počítána ode dne, kdy mohlo být právo uplatněno poprvé. Na základě § 630 odst. 1 OZ nesmí být lhůta ujednaná stranami kratší než jeden rok a delší než patnáct let. Zároveň se k takovému ujednání nepřihlíží, pokud je lhůta sjednána v neprospěch slabší smluvní strany.

4.1.4 Rámcové pojištění profesní odpovědnosti

Tematika profesního odpovědnostního pojištění advokátů je upravena zejména v ustanoveních § 24a až § 24c AZ a ve stanovských předpisech. Zákon o advokacii stanoví v ustanovení § 24a odst. 1 povinnost advokáta, který vykonává advokacii samostatně nebo ve sdružení, být pojištěn pro případ odpovědnosti za újmu, za kterou odpovídá svým klientům. Povinnost mít sjednané pojištění profesní odpovědnosti advokáta pro případ odpovědnosti za újmu je jednou z podmínek výkonu advokacie.

Minimální limit pojistného plnění je stanoven stanovským předpisem, konkrétně usnesením představenstva České advokátní komory č. 4/2009 Věstníku ze dne 15. září 2009, kterým se stanoví minimální limity pojistného plnění z pojištění advokátů, ve znění pozdějších usnesení. Limit pojistného plnění z pojištění advokátů musí být zároveň přiměřený případné újmě.¹⁰¹ Domnívám se, že stanovení limitů pojistného plnění je praktickým řešením, neboť neponechává pouze na uvážení advokáta, jakou výši pojištění zvolí. Pokud advokát vykonává advokacii samostatně, činí minimální limit pojistného plnění z pojištění advokátů

¹⁰⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 620 odst. 1 ve spojitosti s § 629 odst. 1

¹⁰¹ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, § 24a odst. 2

v současné době 7.500.000,- Kč.¹⁰² Při stanovení výše limitu pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii jako společníka sdružení za újmu, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 1 AZ a podle zvláštních právních předpisů z důvodu tzv. solidární odpovědnosti, bude potřeba hledět na celkový počet advokátů vykonávajících advokacii jako společníků daného sdružení. V případě sdružení o celkovém počtu dvou společníků je totiž minimální limit pojistného plnění stanoven pro každého společníka částkou 7.500.000,- Kč, zatímco pro sdružení o celkovém počtu tří a více společníků je u každého společníka stanoven minimální limit pojistného plnění částkou 3.000.000,- Kč, následně násobenou počtem všech společníků.¹⁰³

Jedná-li se o advokáta vykonávajícího advokacii ve veřejné obchodní společnosti činí minimální limit pojistného plnění částku ve výši 7.500.000,- Kč, pokud jde o veřejnou obchodní společnost o celkovém počtu dvou společníků, anebo částku ve výši 3.000.000,- Kč násobenou počtem společníků této společnosti, pokud jde o veřejnou obchodní společnost o celkovém počtu tří a více společníků, dle článku 3 zmíněného usnesení.¹⁰⁴ Obdobně je tento limit stanoven pro advokáta vykonávajícího advokacii jako komplementář komanditní společnosti, kde je limit pojistného plnění násoben počtem komplementářů.

Pro společnost s ručením omezeným a komanditní společnost je výše minimálního limitu pojistného plnění z pojištění upravena již v § 24b AZ. Společnost s ručením omezeným a komanditní společnost musejí být od vzniku do dne svého zrušení pojištěny pro případ odpovědnosti za újmu, za kterou klientovi odpovídají.¹⁰⁵ Takové pojištění společnosti je zároveň předpokladem pro zápis do obchodního rejstříku a společnost jej musí následně udržovat po celou dobu své existence. Minimální limit pojistného plnění z pojištění společnosti je stanoven částkou nejméně ve výši 50.000.000,- Kč za každého společníka společnosti s ručením omezeným, anebo částkou nejméně ve výši 10.000.000,- Kč za každého

¹⁰² *Usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/2009 Věstníku ze dne 15. 9. 2009* [online]. [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/2009-4-limity-pojistneho-20231010-2.pdf>

¹⁰³ *Usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/2009 Věstníku ze dne 15. 9. 2009* [online]. [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/2009-4-limity-pojistneho-20231010-2.pdf>

¹⁰⁴ *Usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/2009 Věstníku ze dne 15. 9. 2009* [online]. [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/2009-4-limity-pojistneho-20231010-2.pdf>

¹⁰⁵ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, § 24b odst. 1

komanditistu komanditní společnosti, nemají-li tito advokáti pozastaven výkon advokacie.¹⁰⁶ V souvislosti s případným zvýšením počtu společníků ve společnosti s ručením omezeným nebo komanditistů komanditní společnosti, anebo v souvislosti se zánikem pozastavení výkonu advokacie společníka či komanditisty, musí být zvýšeno i pojistné plnění z pojištění společnosti takovým způsobem, aby odpovídalo minimálním limitům pojistného plnění z pojištění společnosti, a to ode dne, kdy k této změně došlo.

Lze rozlišovat dva možné používané způsoby pojištění profesní odpovědnosti advokáta za újmu. Advokáti si mohou ujednat profesní odpovědnostní pojištění individuálně u dané pojišťovny nabízející tento pojistný produkt, anebo využít možnosti sjednání hromadného pojištění zajišťované Českou advokátní komorou. Na základě § 24c AZ je pojištění odpovědnosti za újmu sjednávané Českou advokátní komorou pouze pro advokáty, kteří vykonávají advokacii samostatně nebo jako společníci sdružení. V současné době má Česká advokátní komora za tímto účelem uzavřenou se společností Generali Česká pojišťovna a.s. Rámcovou pojistnou smlouvu č. 2904309313 ve znění pozdějších dodatků.¹⁰⁷ Česká advokátní komora zároveň využívá služeb pojišťovacího makléře, společnosti WI-ASS ČR s.r.o., prostřednictvím kterého je pojištění profesní odpovědnosti sjednáváno s pojišťovnou. Kromě zmíněné rámcové pojistné smlouvy obsahují řadu podstatných informací též Všeobecné pojistné podmínky, které představují určitý právní základ hromadného pojištění.

Advokát, který je pojištěn v rámci hromadného pojištění, platí pojistné ve výši stanovené na daný kalendářní rok. V porovnání s předešlým rokem došlo v roce 2024 k navýšení limitu pojistného plnění a spolu s tím i k navýšení ročního pojistného. Hromadné pojištění se nevztahuje na advokáty, kteří mají pozastavený výkon advokacie, neboť v době pozastavení výkonu advokacie advokacii nevykonávají, a tito advokáti tedy neplatí ani pojistné.

Pokud advokát nechce být hromadného pojištění účasten, musí České advokátní komoře předložit stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy dosvědčující, že je advokát pro daný rok pojištěn individuálně, přičemž minimální

¹⁰⁶ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, § 24b odst. 2

¹⁰⁷ ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Dodatek č. 33 k rámcové pojistné smlouvě č. 2904309313* [online]. [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/dodatek-c-33_rs_cak-2024_final-pro-tisk.pdf

limit pojistného plnění nesmí být nižší, než kolik by činil v případě hromadného pojištění advokátů.¹⁰⁸ Stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy může nahradit též certifikát, ve kterém pojišťovna potvrzuje základní údaje ohledně uzavřené pojistné smlouvy. Takové oznámení však může advokát učinit nejpozději do konce kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, na který se advokát rozhodl pojistit samostatně prostřednictvím individuální pojistné smlouvy. V opačném případě bude advokát automaticky zahrnut do hromadného pojištění.

Časový rozsah pojištění je v rámcové smlouvě upraven tím způsobem, že se pojištění vztahuje na „*povinnost pojištěného k náhradě škody nebo jiné újmy, vzniklé na základě příčiny škody nebo jiné újmy, k níž došlo v době trvání pojištění, tedy pokud příčinou škody nebo jiné újmy bylo konání nebo opomenutí pojištěného nebo protiprávní stav z doby trvání pojištění.*“¹⁰⁹

Pojištěný má právo, aby za něj pojistitel uhradil újmu vzniklou na zdraví, zvláště závažným ublížením na zdraví, usmrcením, škodu na hmotné movité věci nebo objektu, včetně škody finanční následné, čistě finanční škodu, v určitých případech též nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do práv na ochranu osobnosti a nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do práv na ochranu názvu nebo pověsti právnické osoby a jiné náklady.¹¹⁰ Dále se pojištění vztahuje na povinnost nahradit škodu na penězích, směnkách, cenných papírech, ceninách, a též na hmotných movitých věcech, k jejichž správě byl advokát pověřen. Jedná se o věci, které advokát převzal do advokátní úschovy vykonávané v souladu se zákonem o advokacii a stavovskými předpisy. Součástí pojištění je také náhrada škody nebo jiné újmy vzniklá nedodržením lhůt, újmy způsobené porušením povinnosti mlčenlivosti, anebo újmy vyplývající z vlastnických, nájemních či obdobných vztahů. V určitých případech je do pojištění zahrnuta též povinnost k náhradě škody na věcech třetích osob.

Výluky z pojištění, tedy případy, na které se rozsah pojistné ochrany nevztahuje, jsou podrobně specifikovány nejen v rámcové pojistné smlouvě, ale též

¹⁰⁸ ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Pojištění profesní odpovědnosti pro rok 2024* [online]. [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=21377>

¹⁰⁹ ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Dodatek č. 33 k rámcové pojistné smlouvě č. 2904309313* [online]. [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/dodatek-c-33_rs_cak-2024_final-pro-tisk.pdf

¹¹⁰ ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Dodatek č. 33 k rámcové pojistné smlouvě č. 2904309313* [online]. [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/dodatek-c-33_rs_cak-2024_final-pro-tisk.pdf

ve zvláštních pojistných podmínkách. Pojištění profesní odpovědnosti se nevztahuje například na škodu nebo jinou újmu způsobenou úmyslně nebo hrubou nedbalostí.

Zároveň má advokát možnost sjednání dobrovolného připojištění, které představuje tzv. doplňkové pojistné podmínky.¹¹¹ Na základě připojištění může být například navýšen limit pojistného plnění, sjednáno světové pojistné krytí kromě USA a Kanady či rozšířeno pojištění na území Slovenské republiky. Dále mohou být připojištěním navýšena rizika aplikace jiného než českého, slovenského, mezinárodního práva a práva Evropské unie. K navýšení rizik může dojít skrze připojištění i pro případy poskytování právních služeb v oblasti práva Evropské unie, které však není součástí českého právního řádu. Připojištění se může vztahovat také na nemajetkovou újmu, výkon advokacie v oblasti veřejných zakázek, výkon vlastnických práv a povinnost pojištěného k náhradě škody na věcech třetích osob.

4.1.5 Individuální pojištění profesní odpovědnosti

Obecně existují dva možné způsoby pojištění odpovědnosti advokáta za újmu způsobenou v souvislosti s výkonem advokacie. Kromě výše zmíněného hromadného pojištění advokátů sjednávaného Českou advokátní komorou, má advokát možnost sjednání pojištění odpovědnosti individuálně u pojišťoven, které pojištění profesní odpovědnosti nabízejí. Jedná se totiž o poměrně specifický pojistný produkt, který na tuzemském pojistném trhu nabízejí pouze některé z pojišťoven. Při sjednávání individuální pojistné smlouvy je zapotřebí dodržení minimálních limitů pojistného plnění stanovených zákonem o advokacii a stavovskými předpisy. Zároveň musí být výše pojistného plnění přizpůsobena rozsahu případné odpovědnosti a rizikovosti poskytovaných právních služeb ze strany advokáta. Jestliže v průběhu poskytování právních služeb dojde k podstatnému zvětšení možné odpovědnosti advokáta, je povinen přiměřeně rozšířit rozsah svého pojištění pro případ odpovědnosti.¹¹²

¹¹¹ ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Dodatek č. 33 k rámcové pojistné smlouvě č. 2904309313* [online]. [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/dodatek-c-33_rs_cak-2024_final-pro-tisk.pdf

¹¹² Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex) ve znění pozdějších předpisů

Individuálně pojištěnými se rozumí advokáti vykonávající advokacii samostatně, zahraniční advokáti a usazení evropské advokáti, dále advokáti vykonávající advokacii jako společníci obchodní společnosti (společníci veřejné obchodní společnosti nebo komplementáři komanditní společnosti) a advokátní společnosti (společnosti s ručením omezeným a komanditní společnosti).¹¹³ Advokáti si mohou vybrat, zda se budou účastnit hromadného pojištění nebo zvolí variantu individuálního pojištění, avšak obchodní společnosti mají možnost pouze sjednání individuálního pojištění.

Advokáti, kteří jsou pojištěni individuální pojistnou smlouvou, musí České advokátní komoře doručit doklad nejpozději k poslednímu dni kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, na který je advokát samostatně pojištěn. Stejně tak musí předložit své individuální pojištění České advokátní komoře i obchodní společnosti. České advokátní komoře je takto předkládán stejnopis či úředně ověřená kopie pojistné smlouvy, případně je může nahradit certifikát od konkrétní pojišťovny, v němž jsou potvrzeny údaje pojistné smlouvy. Individuální pojistné smlouvy uzavřené pro pojistné období roku 2024 bylo nutné předložit nejpozději do dne 31. 12. 2023, a to bez ohledu na skutečnost, zda byl tento doklad předložen v předcházejících letech.

4.2 Profesionální odpovědnostní pojištění notáře

4.2.1 Profese notáře a profesionální povinnosti

Výkon notářské činnosti podrobně upravuje zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád). Notářem je fyzická osoba, která byla státem pověřena notářským úřadem při splnění požadovaných předpokladů. Na základě ustanovení § 1 odst. 2 notářského řádu (dále jen „NotŘ“) lze pod pojmem notářský úřad chápat soubor pravomocí k výkonu notářství a další zákonem stanovené činnosti. Notářský úřad je přitom trvale spojený s místem výkonu takové činnosti. Výkonem notářství lze rozumět zejména sepisování veřejných listin o právních jednáních, osvědčování právně významných skutečností a prohlášení, a dále přijímání listin a peněz do notářské úschovy.¹¹⁴ Veškeré tyto činnosti mají být ze strany notáře vykonávány nestranně. Kromě zmíněných

¹¹³ ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Pojištění profesionální odpovědnosti pro rok 2024* [online]. [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=21377>

¹¹⁴ Zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád), § 2

činností může notář v rámci další činnosti poskytovat různé právní služby, mezi které zákon řadí například udělování právních porad, zastupování v jednání s fyzickými a právníckými osobami a v řízení před orgány veřejné moci, a dále zastupování před soudy pouze ve vymezených řízeních a v souladu s ustanoveními NotŘ.¹¹⁵

Přístup k výkonu profese notáře je do značné míry omezen, jelikož nepostačuje pouhé splnění zákonem stanovených podmínek, ale zároveň musí dojít k pověření státem prostřednictvím jmenování do notářského úřadu. Přesný počet notářských úřadů je v obvodu každého okresního soudu stanoven ministrem spravedlnosti po vyjádření Notářské komory České republiky. Uplatňuje se zde tzv. *numerus clausus* spočívající v omezeném počtu notářských úřadů, možnost stát se tedy notářem ve své podstatě závisí na uvolnění některého ze stávajících notářských úřadů, případně na vzniku nového úřadu. Jedná se o jeden z mechanismů, kterým se zamezuje vzniku konkurenčního prostředí mezi notáři, jelikož takové prostředí by ohrožovalo základní principy výkonu notářství, tj. nestrannost a nezávislost.¹¹⁶ Za situace, kdy dojde k uvolnění některého z notářských úřadů, vyhlašuje a organizuje Notářská komora České republiky konkurz pro účely obsazení tohoto úřadu. Notáře jmenuje do notářského úřadu ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky, a to za splnění zákonem požadovaných předpokladů.

„Notářem může být jmenován státní občan členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace.“¹¹⁷ Zároveň se musí jednat o osobu plně svéprávnou a bezúhonnou, která získala vysokoškolské vzdělání v oboru právo v rámci studia magisterského studijního programu právo a právní věda na vysoké škole v České republice, anebo jej získala studiem na vysoké škole v zahraničí, je-li takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání. Mezi základní podmínky zákon dále řadí vykonání alespoň pětileté notářské praxe a složení notářské zkoušky. Též některé z jiných profesních zkoušek mohou být *ex lege* považovány za notářskou zkoušku, například justiční zkouška, advokátní zkouška či exekutorská zkouška.

¹¹⁵ Zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád), § 3 odst. 1 písm. a)

¹¹⁶ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. Notářský řád. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, ISBN 978-80-7400-689-0. s. 76

¹¹⁷ Zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád), § 7 odst. 1

Předpokladem zahájení činnosti notáře je kromě jeho jmenování též složení notářského slibu, pořízení úředního razítka a uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti za újmu, která by mohla vzniknout v souvislosti s notářskou činností, dle ustanovení § 9 odst. 1 NotŘ.

Notář vykonává svou profesní činnost samostatně, anebo má-li s jiným notářem stejné sídlo, může tuto činnost vykonávat jako jeho společník. Přitom musí notář dodržovat povinnosti stanovené zejména v ustanoveních části páté notářského řádu. Ustanovením § 52 NotŘ je upravena povinnost notáře řídit se při výkonu notářské činnosti a při poskytování právní pomoci zákony a dalšími obecně závaznými právními předpisy. Poskytuje-li notář právní pomoc, je přitom vázán též pokyny klienta, a to za předpokladu, že jsou tyto pokyny v souladu se závaznou právní úpravou. Notář odmítne provést úkon, pokud není v souladu se zákonem či jiným obecně závazným předpisem, jedná-li se o úkon ve věci, v níž je zúčastněn notář, jeho zaměstnanec nebo osoba notáři blízká, jsou-li zájmy osoby, která žádá notáře o právní pomoc, v rozporu se zájmy toho, komu notář již dříve právní pomoc poskytl, anebo stanoví-li tak NotŘ.¹¹⁸

Další významnou povinností notáře, která je podrobněji rozebrána v ustanovení § 56 NotŘ, je povinnost mlčenlivosti. Povinnost mlčenlivosti je součástí souboru práv a povinností, které jsou výrazně spojeny s výkonem této profese. Podstatou zmíněné povinnosti je ochrana osob, kterým byly poskytnuty služby notářem, neboť bez jejich svolení nemohou být sděleny třetím osobám informace nebo skutečnosti, které se notář dozvěděl v souvislosti s výkonem své profesní činnosti. Povinnost mlčenlivosti je přitom dána pouze ve vztahu ke skutečnostem, které se mohou dotýkat oprávněných zájmů osob, vůči kterým se tato povinnost vztahuje.¹¹⁹ Osoby mohou případně notáře jeho povinnosti mlčenlivosti zprostit.

Mezi zásadní povinnosti notáře lze řadit též povinnost nestranného a nezávislého výkonu svěřených pravomocí. Zmíněné zásady jsou upraveny v ustanovení § 2 a § 5 NotŘ. Nezávislost notáře spočívá zejména v tom, že se při výkonu své činnosti řídí pouze zákonem a dalšími právními předpisy, tedy

¹¹⁸ Zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád), § 53 odst. 1

¹¹⁹ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. Notářský řád. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, ISBN 978-80-7400-689-0. s. 275

postupuje nezávisle na státní či jakékoliv jiné moci, zatímco nestrannost notáře je založena především na tom, že při výkonu notářství nezvýhodňuje žádného účastníka právních vztahů, které jsou předmětem poskytované právní služby.¹²⁰ Další povinnosti notáře jsou podrobněji rozebrány zejména v notářském řádu.

Notářský úřad lze zrušit pouze v případě, že byl notář jmenovaný do notářského úřadu odvolán, anebo jestliže zemřel. Výkon funkce notáře tímto zaniká. Jsou-li k tomu splněny zákonem předvídané důvody, může notáře odvolat z funkce ministr spravedlnosti. Jednou ze skutečností zakládajících důvod pro jeho odvolání je zánik pojištění profesní odpovědnosti notáře. Na základě ustanovení § 11 písm. g) NotŘ ministr spravedlnosti odvolá notáře, jestliže zaniklo jeho pojištění odpovědnosti za újmu a notář toto pojištění ani přes upozornění Notářské komory České republiky ve stanovené lhůtě neobnoví.

4.2.2 Odpovědnost notáře za újmu

Právní úprava odpovědnosti notáře za újmu způsobenou při výkonu notářské činnosti je aktuálně zakotvena v ustanovení § 57 NotŘ. Notář odpovídá žadateli, klientovi nebo účastníku za újmu, kterou mu způsobil v souvislosti s výkonem činnosti notáře, pokud nestanoví zvláštní zákon jinak.¹²¹ Za újmu způsobenou v souvislosti s výkonem své činnosti odpovídá notář osobám, které byly adresáty notářských služeb, a to i v případě, že byla újma způsobena jeho zaměstnancem. Odpovědnost notáře za újmu způsobenou v souvislosti s výkonem činnosti notáře jeho zaměstnancem je v takové situaci opodstatněná, jelikož činnost zaměstnance notáře, na základě jeho pověření, je považovaná za činnost notáře, dle ustanovení § 27 odst. 1 NotŘ. Notář však může následně vymáhat po zaměstnanci regresní náhradu dle pracovněprávních předpisů.¹²²

Obdobně jako v případě odpovědnosti advokáta byla s účinností od 1. 1. 2014 rozšířena též odpovědnost notáře. V souvislosti s přijetím zákona č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva, došlo totiž k nahrazení slova škoda nově slovem

¹²⁰ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. Notářský řád. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, ISBN 978-80-7400-689-0. s. 52

¹²¹ Zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád), § 57 odst. 1

¹²² ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8. s. 46

újma. Rozsah profesní odpovědnosti notáře byl tímto rozšířen a případná povinnost k náhradě újmy tedy v současné době zahrnuje nejen náhradu újmy na jmění, ale stanoví-li tak zvlášť zákon, rovněž odčinění nemajetkové újmy.

Odpovědnost notáře za újmu způsobenou v souvislosti s jeho činností je koncipována jako odpovědnost objektivní, tedy odpovědnost bez zřetele na zavinění. Pro vznik odpovědnosti je zapotřebí kumulativní splnění podmínek, jimiž jsou výkon notářské činnosti, který není řádný, vznik újmy a vztah příčinné souvislosti mezi výkonem notářské činnosti a vznikem újmy.¹²³ Důkazní břemeno je přitom na poškozeném, který musí prokázat, že mu v důsledku činnosti notáře vznikla škoda, případně jiná újma. Poškozený musí prokázat pochybení při notářské činnosti, vznik újmy a kauzální nexus mezi nimi. Kromě notářské činnosti se odpovědnost notáře vztahuje též na další činnosti notáře. Notář odpovídá za újmu způsobenou v souvislosti s výkonem činnosti notáře celým svým majetkem a bez omezení.¹²⁴

Notář má možnost zprostit se odpovědnosti, jestliže prokáže, že újmě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které na něm bylo možno požadovat, dle ustanovení § 52 odst. 2 NotŘ. K naplnění liberačního důvodu může dojít například za situace, kdy notář sepíše s určitou osobou notářský zápis, avšak tato osoba se bude vydávat za někoho jiného na základě falešného průkazu totožnosti, přičemž falzum nebude možné odhalit při běžném zkoumání.¹²⁵ Tato problematika je detailněji upravena judikaturou Nejvyššího soudu.

Při odpovědnosti notáře je nutné hledět též na skutečnost, zda se v konkrétním případě jedná o individuální odpovědnost notáře za újmu, anebo odpovědnost státu dle zvláštního právního předpisu. Již z ustanovení § 57 NotŘ vyplývá, že notář odpovídá za újmu pouze tehdy, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak. Tímto zvláštním zákonem je zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) (dále jen „OdpŠk“).¹²⁶ Na základě ustanovení § 1 OdpŠk

¹²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2011, sp. zn. 25 Cdo 5080/2009

¹²⁴ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. Notářský řád. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, ISBN 978-80-7400-689-0. s. 285

¹²⁵ ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právní profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8. s. 47

¹²⁶ BÍLEK, Petr, DRÁPAL, Ljubomír, JINDŘICH, Miloslav, WAWERKA, Karel a kol. Notářský řád a řízení o dědictví. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-181-9. s. 216

odpovídá stát za způsobenou škodu, a též za nemajetkovou újmu. Stát odpovídá za škodu, kterou způsobily právnické a fyzické osoby při výkonu státní správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona, přičemž tyto osoby zákon dále označuje jako tzv. úřední osoby.¹²⁷ V ustanovení § 4 odst. 1 OdpŠk jsou stanoveny činnosti, které zákon považuje za výkon státní správy.

Stát odpovídá za újmu, která byla notářem způsobena při sepisování veřejných listin o právních jednáních, zápisech do veřejných rejstříků, anebo pokud činil notář úkony soudního komisaře v řízení o pozůstalosti podle ustanovení § 100 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.¹²⁸ V případě odpovědnosti státu není možné se této odpovědnosti zprostit, jedná se o tzv. odpovědnost absolutní. Zvláštní zákon však umožňuje státu požadovat plnou regresní úhradu po notáři, jehož činností byla újma způsobena. Notář má povinnost uhradit částku, kterou byl stát nucen vynaložit na odškodnění, pokud byla tato odpovědnost státu způsobena ze strany notáře zaviněným porušením právní povinnosti. Jelikož je notář v postavení úřední osoby a není vůči státu v pracovněprávním poměru, neuplatní se omezení regresní úhrady upravené v ustanovení § 17 odst. 4 OdpŠk. Garance státu za některé činnosti, které tímto způsobem přenesl na notáře, je významným posílením postavení notáře a zvyšuje význam této profesní činnosti.¹²⁹

4.2.3 Pojištění profesní odpovědnosti notáře

Jak bylo zmíněno výše, notář odpovídá za újmu způsobenou v souvislosti s výkonem své profesní činnosti celým svým majetkem a v plném rozsahu. Tento majetek však nemusí postačit k náhradě vzniklé újmy, neboť způsobená škoda či jiná újma může majetek notáře několikanásobně převýšit. Zejména z tohoto důvodu je zákonem stanovena povinnost uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti za újmu, která by mohla vzniknout v souvislosti s činností notáře. Splnění této povinnosti je zároveň jedním z předpokladů zahájení činnosti notáře, podle ustanovení § 9 odst. 1 písm. d) NotŘ.

¹²⁷ Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), § 3 odst. 1 písm. b)

¹²⁸ ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8. s. 51

¹²⁹ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, ISBN 978-80-7400-689-0. s. 291

Jedná se o obdobnou úpravu jako u ostatních právnických profesí vykonávaných v rámci svobodného povolání, jejímž důvodem je především poskytnutí jistoty či záruky klientské veřejnosti, že případná úhrada újmy vzniklé v souvislosti s poskytnutou službou je touto formou zajištěna.¹³⁰ Pojištění profesní odpovědnosti je notář povinen udržovat po celou dobu výkonu své profese. Za situace, že pojištění odpovědnosti za újmu notáři zanikne a notář toto pojištění ani přes upozornění Notářské komory České republiky ve stanovené lhůtě neobnoví, je tímto dán jeden z důvodů pro odvolání notáře z funkce ministrem spravedlnosti.

Při uzavírání je nutné pohlížet na různá rizika vzniku újmy, jejich případný souběh a celkový rozsah náhrady újmy daného notáře. Rozsah pojistného krytí by měl dostatečně zahrnovat veškeré možné újmy, které by mohly v souvislosti s výkonem činnosti notáře vzniknout. K omezení rizika, že nebude případná újma nahrazena v co největším možném rozsahu obecně napomáhá stanovení minimální výše rozsahu pojištění. V současné době však není minimální výše pojištění odpovědnosti notáře za újmu stanovena právním předpisem. Výše pojistné ochrany je specifikována v neveřejných rámcových pojistných smlouvách uzavíraných Notářskou komorou České republiky. Prostřednictvím těchto pojistných smluv je zabezpečováno hromadné pojištění notářů. Notářská komora České republiky uzavírá rámcové pojistné smlouvy se společností Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group prostřednictvím společnosti Renomia a. s.¹³¹ Na základě pojistné smlouvy je pojistníkem Notářská komora České republiky, pojistitelem zmíněná pojišťovací společnost a notář je v postavení pojištěného.

Hromadné pojištění napomáhá notářům se splněním jejich zákonem stanovené povinnosti, a též zpravidla poskytuje co nejvýhodnější podmínky pro uzavření pojištění. Notář se však může rozhodnout, zda uzavře pojištění prostřednictvím zmíněné rámcové pojistné smlouvy, anebo zvolí variantu individuálního pojištění. Pokud se notář rozhodne pro uzavření individuální pojistné smlouvy, je stále nutné zahrnout do pojištění veškerá pojistná rizika, na která se má pojištění vztahovat, a to s přihlédnutím k profesním činnostem konkrétního notáře.

¹³⁰ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. Notářský řád. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, ISBN 978-80-7400-689-0. s. 81

¹³¹ BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. Notářský řád. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, ISBN 978-80-7400-689-0. s. 286

4.3 Profesní odpovědnostní pojištění exekutora

4.3.1 Profese a základní povinnosti exekutora

Soudním exekutorem je fyzická osoba splňující předpoklady upravené v zákoně č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (dále jen „EŘ“), kterou stát pověřil exekutorským úřadem. Na základě ustanovení § 1 odst. 2 EŘ provádí exekutor v rámci pověření tímto úřadem nucený výkon exekučních titulů, při němž zřizuje exekutorské zástavní právo a vykonává další činnosti stanovené exekučním řádem.

Obdobně jako je tomu v případě notářů, je též přístup k výkonu profese exekutora značně omezen, jelikož zájemce musí být po splnění zákonem požadovaných předpokladů výkonem profese pověřen ze strany státu. Opět se zde uplatňuje tzv. *numerus clausus* spočívající v omezeném počtu exekutorských úřadů. Pověření státem je realizováno prostřednictvím jmenování do exekutorského úřadu ministrem spravedlnosti na návrh Exekutorské komory České republiky. Exekutorská komora je stavovskou organizací profesní samosprávy sdružující soudní exekutory, jejichž členství v ní je povinné ze zákona a nastává okamžikem jmenování.¹³²

Pro jmenování soudním exekutorem je stejně jako v případě advokátů a notářů nutné splnění určitých zákonných předpokladů. Exekutorem může být jmenována osoba bezúhonná a plně svéprávná, která je občanem České republiky.¹³³ Zároveň se musí jednat o osobu, která získala vysokoškolské vzdělání v oboru právo studiem magisterského studijního programu právo a právní věda v České republice, anebo studiem v zahraničí, je-li takové vzdělání uznáváno v České republice za rovnocenné, a dále vykonala alespoň tříletou exekutorskou praxi a složila exekutorskou zkoušku.¹³⁴

Po uvolnění exekutorského úřadu Exekutorská komora České republiky vyhlašuje a organizuje výběrové řízení za účelem jeho obsazení, přičemž přihlásit se může každá osoba splňující výše zmíněné předpoklady zakotvené v ustanovení

¹³² EXEKUTORSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY [online]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/>

¹³³ Tam, kde je v práci užíván pojem „exekutor“, je tím zamýšlen soudní exekutor

¹³⁴ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, § 9 odst. 1

§ 9 EŘ. Nutnými podmínkami pro výkon činnosti exekutora jsou složení slibu do rukou ministra spravedlnosti a uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti za újmu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem exekuční činnosti.

Sídlem exekutorského úřadu se stává obec, v níž je sídlo okresního soudu, do jehož obvodu byl exekutor jmenován.¹³⁵ Soudní exekutor má určité zákonem stanovené povinnosti, které musí při výkonu své profese dodržovat. Stát přijetím EŘ delegoval na exekutory část svých mocenských pravomocí a současně stanovil, že exekutor vykonává tuto činnost nezávisle a nestranně.¹³⁶ Na základě ustanovení § 2 odst. 1 EŘ je exekutor při výkonu exekuční činnosti vázaný pouze Ústavou České republiky, zákony, jinými právními předpisy, a dále rozhodnutími soudu, která byla vydaná v řízení o výkonu rozhodnutí a exekučním řízení. Exekutor má povinnost vykonávat svou profesní činnost svědomitě a zdržet se přitom všeho, co by mohlo narušit důstojnost jeho profese či ohrozit důvěru v nezávislost, nestrannost a spravedlnost výkonu exekuční činnosti.

Významnou povinností exekutora je rovněž povinnost mlčenlivosti vztahující se na všechny skutečnosti, o kterých se exekutor dozvěděl při provádění exekuční nebo další činnosti, dle ustanovení § 31 EŘ. Exekutor však nemá povinnost mlčenlivosti vůči svému zaměstnanci pověřenému exekutorem k provedení úkonů podle EŘ, jestliže má tato osoba rovněž povinnost zachovávat mlčenlivost. Případné porušení povinnosti mlčenlivosti exekutorem zakládá jeho kárnou odpovědnost.¹³⁷ Exekutor též nese odpovědnost za újmu, která byla způsobena porušením této povinnosti.

Výkon exekutorského úřadu zaniká z taxativně stanovených důvodů v ustanovení § 15 odst. 1 EŘ. Oprávnění k výkonu činnosti soudního exekutora v souladu s tímto ustanovením zaniká smrtí exekutora nebo jeho prohlášením za mrtvého, dále pozbytím státního občanství či omezením svéprávnosti exekutora. Výkon exekutorského úřadu zanikne též odvoláním exekutora. Jeden z důvodů pro odvolání exekutora představuje nepředložení stejnopisu nebo ověřené kopie smlouvy o pojištění odpovědnosti exekutora za újmu do 30 dnů po jeho jmenování

¹³⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6. s. 127

¹³⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2005, sp. zn. II. ÚS 372/04

¹³⁷ KASÍKOVÁ, Martina, JIRMANOVÁ, Miroslava, HUBÁČEK, Jaroslav, PLÁŠIL, Vladimír, ŠIMKA, Karel, KUČERA, Zdeněk, NEKOLA, Václav. *Exekuční řád*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-855-9. s. 157

Notářské komoře České republiky, anebo zánik tohoto pojištění, aniž by jej exekutor do 30 dnů obnovil. K zániku výkonu exekutorského úřadu dochází rovněž uložením kárného opatření odvolání z exekutorského úřadu, a dále právní mocí rozhodnutí soudu, jímž byl exekutorovi uložen trest zákazu činnosti soudního exekutora nebo jímž byl exekutor odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.¹³⁸ Posledním zákonem upraveným důvodem je žádost soudního exekutora o ukončení výkonu exekutorského úřadu, kterému jeho funkce zaniká uplynutím šesti kalendářních měsíců následujících po měsíci, v němž byla tato žádost doručena Ministerstvu spravedlnosti.

4.3.2 Odpovědnost exekutora za újmu

V současné době je odpovědnost za újmu způsobenou v souvislosti s činností soudního exekutora zakotvena v ustanovení § 32 EŘ. Na základě této úpravy je exekutor povinen nahradit újmu tomu, komu ji způsobil v souvislosti s činností podle EŘ, jestliže zvláštní zákon nestanoví jinak. Exekutor odpovídá za majetkovou či nemajetkovou újmu i tehdy, pokud byla způsobena osobě při výkonu exekuční nebo další činnosti jeho zaměstnancem. V takovém případě je exekutor povinen vzniklou újmu uhradit v plném rozsahu a následně může po svém zaměstnanci tuto újmu vymáhat, zaměstnanec však odpovídá podle příslušných předpisů pracovního práva.¹³⁹ Právní úprava je v tomto obdobná jako v případě výše zmíněné odpovědnosti advokáta či notáře, když za způsobenou újmu odpovídá osoba oprávněná k poskytování daných služeb.

V souvislosti s přijetím zákona č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva došlo s účinností od 1. 1. 2014 obdobně jako u advokátů a notářů též k rozšíření odpovědnosti exekutorů. V ustanovení § 32 EŘ bylo s účinností nového občanského zákoníku nahrazeno slovní spojení „odpovědnost za škodu“ novým slovním spojením, odpovídajícím nové hmotněprávní úpravě, a to „povinnost nahradit újmu“.¹⁴⁰ Povinnost nahradit újmu nově zahrnuje nejen náhradu majetkové újmy ve formě

¹³⁸ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, § 15 odst. 1

¹³⁹ ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8. s. 65

¹⁴⁰ KASÍKOVÁ, Martina, JIRMANOVÁ, Miroslava, HUBÁČEK, Jaroslav, PLÁŠIL, Vladimír, ŠIMKA, Karel, KUČERA, Zdeněk, NEKOLA, Václav. *Exekuční řád*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-855-9. s. 160

škody, ale rovněž odčinění nemajetkové újmy ve formě zadostiučinění, stanoví-li tak zvlášť zákon.

Odpovědnost soudního exekutora za újmu je též koncipována jako odpovědnost objektivní, bez ohledu na zavinění. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že předpokladem odpovědnosti exekutora za újmu způsobenou v souvislosti s exekuční činností je porušení právní povinnosti, vznik újmy a příčinná souvislost mezi porušením právní povinnosti a vzniklou újmou a neexistence liberačního důvodu uvedeného v ustanovení § 32 odst. 2 EŘ.¹⁴¹ Liberační důvod exekutora spočívá v prokázání, že této újmě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které na něm lze požadovat. Takovým vynaložením veškerého úsilí, které je možno požadovat, lze rozumět všechnu objektivně možnou péči, kterou mohl exekutor vyvinout, aby újmu odvrátil.¹⁴² Objektivně neodvratitelná újma může mít původ například v nepředvídatelné přírodní události.

Právní povinnost porušená exekutorem nemusí nutně znamenat porušení exekučního řádu, může se jednat též o porušení povinnosti stanovené jiným právním předpisem, popřípadě o smluvně převzaté povinnosti.¹⁴³ Exekutor však neodpovídá za újmu, která vznikla v souvislosti s jeho činností, pokud tato činnost byla prováděna v souladu se zákonem.¹⁴⁴ V takovém případě nemůže dojít k naplnění jednoho z nutných předpokladů vzniku odpovědnosti exekutora, jímž je porušení právní povinnosti.

Důkazní břemeno je v případě odpovědnosti soudního exekutora na straně poškozeného, který musí prokázat, že mu byla v důsledku pochybení při výkonu exekuční činnosti způsobena škoda určité výše, případně jiná újma. Jelikož se jedná o odpovědnost objektivní, poškozený nemusí prokazovat, že byl vznik újmy zaviněn exekutorem nebo jeho zaměstnancem.

¹⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 25 Cdo 3029/2009

¹⁴² KASÍKOVÁ, Martina, JIRMANOVÁ, Miroslava, HUBÁČEK, Jaroslav, PLÁŠIL, Vladimír, ŠIMKA, Karel, KUČERA, Zdeněk, NEKOLA, Václav. Exekuční řád. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-855-9. s. 162

¹⁴³ ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8. s. 65-66

¹⁴⁴ KASÍKOVÁ, Martina, JIRMANOVÁ, Miroslava, HUBÁČEK, Jaroslav, PLÁŠIL, Vladimír, ŠIMKA, Karel, KUČERA, Zdeněk, NEKOLA, Václav. Exekuční řád. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-855-9. s. 162

V souvislosti s pochybením exekutora při výkonu jeho profesní činnosti je rovněž nutné se věnovat problematice, zda se v určitém případě jedná o individuální odpovědnost, anebo odpovědnost státu dle zvláštního právního předpisu. Již ustanovení § 32 odst. 1 uvádí, že exekutor je povinen k náhradě újmy způsobené v souvislosti s výkonem činnosti dle EŘ, nestanoví-li zvláštní zákon jinak. Tímto zvláštním zákonem je obdobně jako v případě notáře OdpŠk,¹⁴⁵ na který zároveň odkazuje ustanovení § 32 odst. 3 EŘ stanovující, že povinnost státu nahradit újmu podle zvláštního právního předpisu není nijak dotčena.

Odpovědnost státu za činnost exekutora je v ustanovení § 4 odst. 1 OdpŠk výslovně omezena pouze na výkon exekuční činnosti, sepisování exekutorských zápisů a činnost vykonávanou exekutorem z pověření soudu.¹⁴⁶ Uvedené úkony soudního exekutora, případně jeho zástupce, pakliže exekutorovi zanikl výkon exekutorského úřadu a tímto zástupcem je exekutorský kandidát, jsou považovány za výkon státní správy. Odpovědnost státu nastává tedy i v případě újmy způsobené zastupujícím exekutorským kandidátem při výkonu státní správy dle ustanovení § 4 OdpŠk. Takové činnosti jsou zároveň považovány za úřední postup.¹⁴⁷

Pokud stát nahradil poškozenému škodu nebo mu poskytl zadostiučinění za nemajetkovou újmu, má právo po exekutorovi, případně exekutorskému kandidátovi požadovat regresní úhradu, dle ustanovení § 16 odst. 1 OdpŠk. Regresní úhradu však může stát požadovat pouze tehdy, jestliže byla škoda způsobena zaviněným porušením právní povinnosti, uplatní se zde subjektivní princip, ačkoliv samotná odpovědnost státu podle OdpŠk je odpovědností objektivní bez možnosti liberace.¹⁴⁸

¹⁴⁵ Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

¹⁴⁶ KASÍKOVÁ, Martina, JIRMANOVÁ, Miroslava, HUBÁČEK, Jaroslav, PLÁŠIL, Vladimír, ŠIMKA, Karel, KUČERA, Zdeněk, NEKOLA, Václav. Exekuční řád. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-855-9. s. 161

¹⁴⁷ Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), § 4 odst. 2

¹⁴⁸ KASÍKOVÁ, Martina, JIRMANOVÁ, Miroslava, HUBÁČEK, Jaroslav, PLÁŠIL, Vladimír, ŠIMKA, Karel, KUČERA, Zdeněk, NEKOLA, Václav. Exekuční řád. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-855-9. s. 167

4.3.3 Pojištění profesní odpovědnosti exekutora

Exekutor má obdobně jako advokát a notář zákonem stanovenou povinnost být při výkonu své profese pojištěn. Uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti za újmu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem exekuční činnosti, je jedním z předpokladů pro výkon činnosti exekutora. Povinnost uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti exekutora za újmu vychází z ustanovení § 11 odst. 2 EŘ. V případě, že exekutor zaměstnává zaměstnance, má povinnost uzavření smlouvy o pojištění své odpovědnosti vztahující se též na újmu způsobenou jeho zaměstnancem v souvislosti s činností podle EŘ.¹⁴⁹ Sjednání povinného smluvního pojištění je nezbytné především z důvodu minimalizace následků způsobených porušením povinností exekutorem, případně jeho zaměstnancem.

Skutečnost, že je exekutor řádně pojištěn, prokazuje Exekutorské komoře České republiky stejnopisem nebo ověřenou kopií pojistné smlouvy, jež musí předložit do 30 dnů po svém jmenování do exekutorského úřadu. Pokud není exekutorem ve stanovené lhůtě doloženo uzavření pojistné smlouvy Exekutorské komoře České republiky, jedná se o důvod pro odvolání exekutora ministrem spravedlnosti, čímž výkon exekutorského úřadu zaniká.¹⁵⁰ Tento postup nastává rovněž za situace, kdy dojde k zániku pojištění odpovědnosti exekutora a ten jej do 30 dnů neobnoví. Je tedy nezbytné, aby pojištění trvalo po celou dobu výkonu exekutorského úřadu.¹⁵¹

Exekutor je oprávněn uzavřít pojistnou smlouvu individuálně, anebo využít možnosti jejího zprostředkování Exekutorskou komorou České republiky, jak stanoví prováděcí právní předpis.¹⁵² Jde-li o minimální limit pojistného plnění, obdobně jako v případě notářů není tento limit zákonodárcem stanoven a EŘ ani nepředvídá, že by měla minimální výši pojištění stanovit Exekutorská komora České republiky.¹⁵³ Stanovení výše pojištění je tedy zcela ponecháno na volbě

¹⁴⁹ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, § 11 odst. 2

¹⁵⁰ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, § 15 odst. 1

¹⁵¹ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, § 11 odst. 3

¹⁵² Vyhláška č. 330/2001 Sb., Ministerstva spravedlnosti o odměně a náhradách soudního exekutora, správce obchodního závodu, správce nemovité věci a plátce mzdy nebo jiného příjmu a o podmínkách pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou soudním exekutorem (exekutorský tarif), § 25

¹⁵³ ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8. s. 69

soudního exekutora, což bývá v praxi poměrně obtížné. Výše pojistné částky by rovněž měla odpovídat případné újmě, kterou by mohl soudní exekutor způsobit v důsledku svého pochybení.

De lege ferenda lze obdobně jako v případě profese notáře považovat za žádoucí, aby zákonodárce blíže upravil oblast pojištění profesní odpovědnosti exekutorů za újmu, a to zejména stanovením minimálního limitu pojistného plnění, který v současné době není zakotven. Domnívám se, že stanovení minimální výše pojistné částky je zásadní, neboť neponechává pouze na uvážení soudního exekutora, na jakou pojistnou částku se pojistí.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo komplexně pojednat o právní úpravě profesního odpovědnostního pojištění v České republice a seznámit čtenáře s jeho využitím v praxi a dalšími souvislostmi. Za tímto účelem byl nejprve rozebrán institut odpovědnosti za újmu a problematika odpovědnostního pojištění obecně.

Pojištění odpovědnosti poskytuje jistotu a ochranu poškozenému, kterému je v případě vzniku újmy poskytnuta náhrada nehledě na finanční situaci pojištěného. Výrazně zde tedy působí ochranná funkce tohoto druhu pojištění, která se promítá i do pojistného produktu pojištění profesní odpovědnosti. Obecnou úpravu pojištění odpovědnosti poskytuje v současné době zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, přičemž povinnost sjednání pojištění profesní odpovědnosti ukládají pro konkrétní profese speciální zákony.

Právní úprava v České republice zakotvuje povinnost sjednání pojištění profesní odpovědnosti pro několik desítek profesí s různým zaměřením. Zákonodárce ukládá tuto povinnost zejména specifickým profesím, na které jsou kladeny značné nároky a jejich výkon je zpravidla spojen se zvýšeným rizikem vzniku újmy. Pro mnoho profesí však stále není povinnost uzavření tohoto pojistného produktu stanovena zákonem, přestože v souvislosti s výkonem těchto profesních činností může vzniknout značná újma třetím osobám, kterou nemusí být osoba schopna nahradit ze svých finančních prostředků.

Profesní odpovědnostní pojištění je sjednáváno pro široké spektrum profesí, například pro některé profese právnické, finanční, technické, lékařské a další. Rozdílnost v právní úpravě profesního odpovědnostního pojištění můžeme shledat zejména v oblasti limitů pojistného plnění. Některé profese mají minimální limit pojištění stanoven zákonem či stavovským předpisem, naopak jiné úpravy tento limit zcela absentují. V důsledku této skutečnosti se jeví účelnost pojištění sjednaného s nízkým limitem pojistného plnění jako poměrně rozporuplná. Kromě minimálních limitů je potřeba brát zřetel také na rizika konkrétní profesní činnosti a tomu následně přizpůsobit danou pojistnou smlouvu.

Na pojistném trhu v České republice je pojištění profesní odpovědnosti nabízeno pouze některými pojišťovnami, a to především z důvodu větší administrativní náročnosti tohoto pojistného produktu. Pojišťovací společnosti,

kteře se na tento druh pojištění zaměřují, zpravidla nabízejí pojištění profesní odpovědnosti jen pro některé z profesí, pro které je zákonem stanovena povinnost uzavření pojištění. Zároveň bývají i v případě obdobného pojistného produktu odlišně specifikovány pojistné podmínky různých pojišťovacích společností. Osoby vykonávající profese, na které se vztahuje povinnost sjednání pojištění, mají možnost výběru konkrétní pojišťovny, se kterou bude následně uzavřena pojistná smlouva.

Zásadní roli mají při sjednávání tohoto pojistného produktu profesní komory, které mohou uzavírat rámcové pojistné smlouvy. Prostřednictvím rámcových pojistných smluv mají profesní komory možnost sjednání výhodnějších podmínek pro své členy, v porovnání s podmínkami obvykle nabízenými v případě individuálního pojištění. Rámcové pojistné smlouvy zároveň obsahují veškerá pojistná rizika, která je pro určitou profesi nutné do pojištění odpovědnosti za újmu zahrnout. Členové profesních komor si mohou zvolit, zda se připojí k hromadnému pojištění poskytovanému profesními komorami, anebo využijí možnosti sjednání individuálního pojištění.

Pro účely podrobnějšího rozebrání této tematiky jsem se v poslední části práce zaměřila na některé vybrané právnické profese, konkrétně na profesi advokáta, notáře a soudního exekutora. Vybrané profese mají zvláštními zákony stanovenu povinnost být pojištěny pro případ své odpovědnosti za újmu způsobenou v souvislosti s výkonem své činnosti. Zároveň jsou zmíněné profese sdružovány v profesních komorách, pojištění profesní odpovědnosti mohou tedy uzavřít prostřednictvím dané profesní komory, anebo individuální pojistnou smlouvou. Určité odlišnosti lze spatřovat například v úpravě minimálních limitů pojistného plnění. Podstatné je však zmínit, že při uzavírání pojistných smluv je potřeba přihlížet zejména k pojistným rizikům každé konkrétní profese.

Resumé

This thesis deals with professional liability insurance in the Czech Republic. The purpose of this thesis is to analyse the issue of professional liability insurance and closely related matters. Professional liability insurance is currently required for various professions. The obligation to arrange this insurance product is usually stated in acts which regulate these professions.

The thesis is structured into four main chapters. The first chapter describes the liability insurance in general and explains fundamental terms that are related to this topic. The second chapter focuses on characteristics of the professional liability insurance as specific insurance product and one of the categories of liability insurance. It includes an analysis of the insurance coverage and the insurance contracts.

The following chapters are focused on insurance companies, insurance distribution, as well as the Czech insurance market. The last chapter is primarily focused on the professional liability insurance of legal professions, concretely profession of attorney, notary and executor. It describes the legal regulations, essential obligations and liability for damage caused in practice of these professions. In this chapter is also stated the importance of the professional liability insurance arranged for mentioned professions.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

ACHOUR, Gabriel a Martin PELIKÁN. *Náhrada škody a nemajetkové újmy v občanskoprávních a obchodních vztazích*. Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2015. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-231-0.

DUCHÁČKOVÁ, Eva. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, 2015. ISBN 978-80-87865-25-5.

DUCHÁČKOVÁ, Eva a Jaroslav DAŇHEL. *Pojistné trhy: změny v postavení pojišťovnictví v globální éře*. Praha: Professional Publishing, 2012. ISBN 978-80-7431-078-2.

DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1.

HRADEC, Milan a BOUČKOVÁ, Žaneta. *Aktuální legislativní změny v oboru pojištění a pojišťovnictví*. Educopress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2020. ISBN 978-80-7408-176-7.

HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra a MRKÝVKA, Petr. *Finanční a daňové právo*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-796-2.

KARFÍKOVÁ, Marie, Vladimír PŘIKRYL a Roman VYBÍRAL. *Pojišťovací právo*. 2. přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-271-4.

KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 3. vydání. Beckovy právnické učebnice. Praha: C.H. Beck, 2023. ISBN 978-80-7400-919-8.

KULT, Alexander. *Tvorba a distribuce pojištění osob*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-873-3.

ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Právní učebnice (Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6.

ZÁRYBNICKÁ, Jana a Karel SCHELLE. *Pojištění odpovědnosti za škodu: (historie a současnost)*. Ostrava: Key Publishing, 2010. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-061-3.

Komentáře

BÍLEK, Petr, DRÁPAL, Ljubomír, JINDŘICH, Miloslav, WAWERKA, Karel a kol. *Notářský řád a řízení o dědictví*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-181-9.

BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, ISBN 978-80-7400-689-0.

HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, ISBN 978-80-7400-287-8.

JEŽDÍK, Jan, BERAN, Jiří, PĚNČÍKOVÁ, Lenka. *Zákon o distribuci pojištění a zajištění*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-884-9.

KASÍKOVÁ, Martina, JIRMANOVÁ, Miroslava, HUBÁČEK, Jaroslav, PLÁŠIL, Vladimír, ŠIMKA, Karel, KUČERA, Zdeněk, NEKOLA, Václav. *Exekuční řád*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-855-9.

SVEJKOVSKÝ, Jaroslav, VYCHOPENĚ, Martin, KRYM, Ladislav, PEJCHAL, Aleš a kol. *Zákon o advokacii*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7179-248-2.

ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. ISBN 978-80-7478-630-3.

ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7598-955-0.

Právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví

Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů (zákon o pojistné smlouvě)

Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

Zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

Zákon č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex) ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 330/2001 Sb., Ministerstva spravedlnosti o odměně a náhradách soudního exekutora, správce obchodního závodu, správce nemovité věci a plátce mzdy nebo jiného příjmu a o podmínkách pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou soudním exekutorem (exekutorský tarif)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES ze dne 25. listopadu 2009 o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II) (Přepracované znění)

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 16. 4. 2003, sp. zn. I. ÚS 181/01

Nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2005, sp. zn. II. ÚS 372/04

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 25 Cdo 1734/2016

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1862/2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 7. 2011, sp. zn. 25 Cdo 121/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 1. 2015, sp. zn. 25 Cdo 4009/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2022, sp. zn. 25 Cdo 1907/2021

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 25 Cdo 1734/2016

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2011, sp. zn. 25 Cdo 5080/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. 25 Cdo 3029/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2019, sp. zn. 25 Cdo 3818/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2007/2009

Internetové zdroje

ČESKÁ ASOCIACE POJIŠŤOVEN. *Pojištění obecné odpovědnosti podnikatelů a právnických osob* [online]. [cit. 2024-02-16]. Dostupné

z: <https://www.cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-odpovednosti/podnikatele-a-prumysl>

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Seznam pojišťovacích společností* [online]. [cit. 2024-02-09]. Dostupné

z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/seznamy-instituci-pro-potreby-menove-a-financni-statistiky/seznam-ic/

KOOPERATIVA POJIŠŤOVNA, A.S., VIENNA INSURANCE GROUP. *Zvláštní pojistné podmínky pro pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou poskytováním odborných služeb* [online]. [cit. 2024-02-16]. Dostupné

z: https://www.koop.cz/ver/1708119851392/file/edee/dokumenty/podnikatele-prumysl/file_1031_GENERAL.pdf

GENERALI ČESKÁ POJIŠŤOVNA A.S. *Zvláštní pojistné podmínky pro pojištění profesní odpovědnosti* [online]. [cit. 2024-02-16]. Dostupné z: https://www.generaliceska.cz/documents/20183/64633/pojisteni_profesni_odpovednosti.pdf/f3823c1e-f975-46b7-9cca-0aefdccccf96c

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Dodatek č. 33 k rámcové pojistné smlouvě č. 2904309313* [online]. [cit. 2024-02-17]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/dodatek-c-33_rs_cak-2024_final-pro-tisk.pdf

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Povinnosti advokáta* [online]. [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=40>

Usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/2009 Věstníku ze dne 15. 9. 2009 [online]. [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/2009-4-limity-pojistneho-20231010-2.pdf>

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA. *Pojištění profesní odpovědnosti pro rok 2024* [online]. [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=21377>

Všeobecné pojistné podmínky pro pojištění profesní odpovědnosti za škodu (VPP O 2005/01 PROFÍ) [online]. [cit. 2024-02-28]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/20130625_13_generali_vpp_o_2005_01_profi.pdf

EXEKUTORSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY [online]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/>

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/>

ČSOB POJIŠŤOVNA, A. S., ČLEN HOLDINGU ČSOB. *Výluka z pojištění* [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.csobpoj.cz/slovník-pojmu/vyluka-z-pojisteni>

ČSOB POJIŠŤOVNA, A. S., ČLEN HOLDINGU ČSOB. *Pojištění profesní odpovědnosti*. [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.csobpoj.cz/pojisteni/podnikatele-firmy/profesni-odpovednost>

SLAVIA POJIŠŤOVNA A.S. *Pojištění profesní odpovědnosti* [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://slavia-pojistovna.cz/podnikatele-a-firmy/odpovednost/pojisteni-profesni-odpovednosti/>

ALLIANZ POJIŠŤOVNA, A.S. *Profesní odpovědnost* [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: https://www.allianz.cz/cs_CZ/pro-firmy/pro-podnikatele/profesni-odpovednost.html

KOOPERATIVA POJIŠŤOVNA, A.S., VIENNA INSURANCE GROUP. *Pojištění odpovědnosti podnikatelů* [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.koop.cz/pojisteni/pojisteni-odpovednosti/pojisteni-pro-podnikatele>

INSIA A.S. *Pro koho je pojištění určeno?* [online]. [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://www.profesniodpovednost.cz/pro-koho-je-pojisteni-urceno/>

Seznam použitých zkratk

(Pokud není v práci uvedeno jinak, jsou platné právní předpisy citovány ve znění ke dni 21. 3. 2024 a zrušené právní předpisy v posledním platném znění)

AZ	Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii
EŘ	Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů
NotŘ	Zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
OdpŠk	Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ZDPZ	Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění

Přílohy práce

Příloha č. 1

Profesemi ze zákona povinnými k uzavření profesního odpovědnostního pojištění jsou například tyto:

Profese právnícké a ekonomické

- Advokáti – ustanovení § 24a zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii
- Auditori – ustanovení § 22 zákona č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů (zákon o auditorech)
- Daňoví poradci – ustanovení § 6 odst. 10 písm. a) zákona č. 523/1992 Sb., České národní rady o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky
- Dražebníci – ustanovení § 6 odst. 2 zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách
- Energetičtí auditori – ustanovení § 10 odst. 7 písm. f) zákona č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií
- Insolvenční správci – ustanovení § 6 odst. 1 písm. f) zákona č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích
- Investiční zprostředkovatelé – ustanovení § 31 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
- Likvidační správci – ustanovení § 203 odst. 3 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- Notáři – ustanovení § 28 zákona č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
- Oceňovatelé majetku pro věci movité, nemovité, nehmotného a finančního majetku a podniků – zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)
- Samostatný zprostředkovatel spotřebitelského úvěru – ustanovení § 21 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru
- Soudní exekutoři – ustanovení § 11 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů
- Zprostředkovatelé pojištění či zajištění – ustanovení § 13 odst. 1 zákona č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění

Profese lékařské

- Privátní lékaři, stomatologové, lékárníci – ustanovení § 9 odst. 2 písm. e) zákona č. 220/1991 Sb., České národní rady o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře
- Provozovatelé nestátního zdravotnického zařízení – ustanovení § 45 odst. 2 písm. n) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)
- Veterinární lékaři – ustanovení § 6 odst. 2 písm. d) zákona č. 381/1991 Sb., České národní rady o Komoře veterinárních lékařů České republiky

Profese technické

- Autorizovaní architekti, autorizovaní inženýři a technici – ustanovení § 16 zákona č. 360/1992 Sb., České národní rady o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě
- Autorizované osoby – ustanovení § 11 odst. 3 zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů
- Autorizovaní inspektoři – ustanovení § 283 odst. 2 zákona č. 283/2021 Sb., Stavební zákon

Profese ostatní

- Myslivci – ustanovení § 48 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti
- Patentoví zástupci – ustanovení § 42 odst. 1 zákona č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví
- Realitní zprostředkovatelé – ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 39/2020 Sb., o realitním zprostředkování a o změně souvisejících zákonů (zákon o realitním zprostředkování)
- Znalci – ustanovení § 14 odst. 1 písm. b) zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech¹⁵⁴

¹⁵⁴ INSIA A.S. *Pro koho je pojištění určeno?* [online]. [cit. 2024-03-17]. Dostupné z: <https://www.profesniodpovednost.cz/pro-koho-je-pojisteni-urceno/>